

BUDAPESTI GAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM
KÜLKERESKEDELMI KAR
Nemzetközi Gazdálkodás Szak
Nappali munkarend
Digitális Ellátásilánc-Menedzsment specializáció

A FIATALOK MEGTAKARÍTÁSI SZOKÁSAI ÉS PÉNZÜGYI
TUDATOSSÁGA – MILYEN PÉNZÜGYI DÖNTÉSEKET HOZNAK A 18-30
ÉVESEK?

Belső konzulens: Dr. Galbács Péter

Készítette: Török Hanna Krisztina

Budapest, 2025

TARTALOMJEGYZÉK

ÁBRAJEGYZÉK	4
1. BEVEZETÉS	5
2. IRODALMI ÁTTEKINTÉS	6
2.1 Mit is értünk pénzügyi kultúra alatt?.....	6
2.2 Pénzügyi kultúra alapkövei - Pénzügyi műveltség és pénzügyi tudatosság.....	9
2.3 A pénzügyi tudatosság kialakulása és annak befolyásoló tényezői	12
3. A 18–30 ÉVES FIATALOK PÉNZÜGYI MAGATARTÁSA ÉS MEGTAKARÍTÁSI SZOKÁSAI – KUTATÁSI EREDMÉNYEK.....	17
3.1 Bevezetés – a kutatás célja és jelentősége.....	17
3.2 Módszertan – kérdőív, mintavétel, elemzési eszközök és a kutatás korlátai	18
3.3 Demográfiai jellemzők – nem, korcsoport, iskolai végzettség	19
3.4 Pénzügyi tudatosság – ismeretek, tervezés, információforrások.....	21
3.5 Megtakarítási szokások – célok, formák	25
3.6 Pénzügyi tájékozódás, döntéshozatal és kockázatvállalás a fiatalok körében.....	29
3.7 A 18–30 éves fiatalok pénzügyi tudatosságának, megtakarítási szokásainak és pénzügyi döntéseinek elemzése nemek és iskolai végzettség szerint	31
3.8 Értelmezés – következtetések, gyakorlati javaslatok, jövőbeni kutatási irányok	36
4. ÖSSZEGZÉS.....	39
FELHASZNÁLT IRODALOM	42

ÁBRAJEGYZÉK

1. ÁBRA PÉNZÜGYI KULTÚRA ÖSSZETÉTELE (SAJÁT SZERKESZTÉS)	11
2. ÁBRA ISKOLAI VÉGZETTSÉG MEGOSZLÁSA (SAJÁT SZERKESZTÉS, KUTATÁSOM ALAPJÁN)	20
3. ÁBRA ÉLETKOR ÉS PÉNZÜGYI TERV KÉSZÍTÉSÉNEK ÖSSZEFÜGGÉSE (SAJÁT SZERKESZTÉS, KUTATÁSOM ALAPJÁN)	22
4. ÁBRA PÉNZÜGYI TERVEZÉSI HAJLANDÓSÁG ÉS GYAKORLATI MEGVALÓSÍTÁS (SAJÁT SZERKESZTÉS, KUTATÁSOM ALAPJÁN)	23
5. ÁBRA MEGTAKARÍTÁSI SZOKÁSOK ÖSSZEHASONLÍTÁSA (SAJÁT SZERKESZTÉS, CIB BANK (2025) ÉS SAJÁT KUTATÁSOM ALAPJÁN)	28

1. BEVEZETÉS

A pénzügyi stabilitás talán az egyik legvágyottabb és legáltalánosabb irányelv a fiatalok körében, jövőképük meghatározása során. Ez a fogalom nemcsak a stabil megélhetést és a mindennapi szükségletek kielégítését jelenti, hanem a kiszámítható és önálló élet megteremtését is, ami szorosan összefonódik az önmegvalósítással és a szabad döntéshozatal képességével, és amelyek kulcsfontosságúak a fiatal generáció számára. Az anyagi stabilitás alapja a tudatos pénzügyi tervezés, a megfelelő mértékű megtakarítás és az olyan körülmények megteremtése, amelyek lehetővé teszik a váratlan anyagi helyzetek kezelését is. A fiatal generáció számára ez különösen fontos, hiszen életük ebben a szakaszában számos, hosszú távon meghatározó döntést kell meghozniuk: továbbtanulás, pályaválasztás, lakhatás, családalapítás. Azonban a mai gazdasági környezet kihívásai – mint a növekvő infláció, a magas albérlet és lakásárak, valamint a fizetések vásárlóerejének csökkenése – komoly akadályokat gördítenek a pénzügyi biztonság elérésének elé. De vajon a 18–30 éves korosztály körében milyen mértékben beszélhetünk pénzügyi tudatosságról?

A pénzügyi döntéseinket jelentős mértékben befolyásolja a környezetünk, a neveltetésünk, valamint az edukációs és egyéb előismereteink. Vajon a magyar fiatalok megfelelő előismeretekkel rendelkeznek ezen a téren? Milyen a pénzügyi kultúra helyzete Magyarországon? Felkészültek-e arra, hogy megalapozott pénzügyi döntéseket hozzanak, amelyek hozzájárulnak hosszú távú anyagi biztonságukhoz? Elhanyagolhatatlan tényező, hogy a pénzügyi tudatosság nem csupán egyéni szinten fontos, hanem a társadalmi szintű gazdasági stabilitás alapját is képezi. Azok a fiatalok, akik képesek tudatosan kezelni pénzügyeiket, nagyobb eséllyel kerülnek el az eladósodottságot, és hatékonyabban használják fel erőforrásaikat jövőbeli céljaik elérése érdekében. Ezzel hozzájárulva a társadalom fejlődéséhez és a gazdaság fenntarthatóságához.

Szakdolgozatomban arra törekszem, hogy megválaszoljam a felvetett kérdéseket, és átfogó képet nyújtsak a magyar fiatalok pénzügyi tudatosságáról, döntéshozatali szokásairól és azok háttéréről. A kutatás során feltérképezem, milyen tényezők befolyásolják a pénzügyi magatartásukat, milyen kihívásokkal nézhetnek szembe, és milyen lehetőségeik vannak arra, hogy megalapozott pénzügyi ismeretekre tegyenek szert. Céлом, hogy az eredmények alapján ajánlásokat fogalmazzak meg a pénzügyi tudatosság, valamint a fiatalok támogatására a pénzügyi stabilitás elérése érdekében.

2. IRODALMI ÁTTEKINTÉS

2.1 Mit is értünk pénzügyi kultúra alatt?

A gazdasági válságok egymást követő időszakában az ember ismételten felismeri, hogy milyen kiemelkedő szerepet töltenek be a pénzügyi ismeretek és készségek, valamint a pénzügyi műveltség. Az olyan jelenségek, mint a részvény- és kötvényárak esése, az egyes valuták árfolyamainak gyengülése, a vállalatok – és alkalmazottainak – létszámának csökkenése, a vállalati csődök, a fogyasztás visszaesése mind- mind olyan jelenség és tényező, melyeket az átlagember is megérez a jövedelmének csökkenésén keresztül. (Kovács, Terták, 2019).

A fiatal generáció pénzügyi döntéseinek és szokásainak a megértéséhez kulcsfontosságú tényező a pénzügyi kultúra és a körülvevő fogalmak, mint a pénzügyi tudatosság és pénzügyi műveltség vizsgálata és megismerése. Egy adott ország pénzügyi kultúrájának színvonala jelentős mértékben befolyásolja az ott élők pénzügyi döntéseit és azok következményeit. A hitelintézetek is felismerték, hogy a lakosság pénzügyi tájékozottságának növelése hosszú távon számukra is előnyös. A pénzügyileg képzett fogyasztók ugyanis képesek tudatos és megalapozott pénzügyi döntéseket hozni banki ügyeikkel kapcsolatban ezzel hozzájárulva a pénzügyi szektor stabilitásához és hatékonyságához. (Kovács, Szóka, 2020)

Napjainkban a pénzügyi kultúra átfogó gyűjtőfogalomként szolgál az egyének és a társadalom pénzügyi tudatosságának, ismereteiknek, készségeinek, valamint döntéshozatali mechanizmusainak leírására. Ugyanakkor nem létezik egy általánosan elfogadott, egységes definíció a kifejezésre. Ez a fogalom magában foglalja mindazokat a tényezőket, amelyek befolyásolják az emberek pénzügyi magatartását, beleértve a megtakarítási, befektetési szokásokat, a hitelezéssel kapcsolatos ismereteket, valamint a gazdasági helyzetekhez való alkalmazkodás képességét. Annak ellenére, hogy a pénzügyi kultúra kiemelt szerepet játszik a gazdasági stabilitás és az egyéni jólét megteremtésében, a szakirodalomban nem található egyetlen, egységesen elfogadott definíció sem. A különböző kutatások és tanulmányok eltérő perspektívák szerint közelítik meg a fogalom lényegét, attól függően, hogy mely aspektusát kívánják kiemelni. Egyes meghatározások elsősorban az ismeretek és készségek meglétére koncentrálnak, míg mások a pénzügyi döntéshozatal tudatosságát és a gazdasági környezethez való alkalmazkodást helyezik előtérbe. (Pál 2018; Kovács, Terták 2019)

Remund F. Daniel jelentős szerepet vállalt a pénzügyi kultúra tudományos vizsgálatában, munkássága pedig meghatározó hozzájárulást jelent a témakör mélyebb megértéséhez.

Kutatásai során arra a következtetésre jutott, hogy a pénzügyi kultúra egy összetett, többdimenziós képesség, amely az egyének pénzügyi ismereteit, készségeit és hozzáállását egyaránt magában foglalja. Meghatározása szerint a pénzügyi kultúra nem csupán az elméleti ismeretek meglétét jelenti, hanem magában foglalja azt a képességet is, amely lehetővé teszi az egyén számára a pénzügyi források hatékony kezelését, a tudatos döntéshozatalt, valamint a hosszú távú pénzügyi stabilitás megteremtését. Az egyén pénzügyi attitűdje, vagyis a pénzügyekhez való hozzáállása szintén meghatározó tényező, hiszen ez befolyásolja, hogy milyen mértékben képes alkalmazni és kamatoztatni megszerzett ismereteit a mindennapi pénzügyi döntései során. Összefoglalva Remund felfogásában a pénzügyi kultúra nem csupán egy elméleti tudáshalmaz, hanem egy gyakorlati szemléletmód is, amely hozzájárul az egyének és a társadalom pénzügyi stabilitásának megerősítéséhez, elősegítve ezzel a gazdasági kihívásokhoz való hatékony alkalmazkodást. (Kovács, Szóka, 2020)

Kiemelkedően fontos az a keretrendszer, amelyet Hung és szerzőtársai dolgoztak ki 2009-ben. Ez a keretrendszer különösen azért tekinthető mérföldkőnek a pénzügyi kultúra vizsgálatában, mert nem korlátozódik kizárólag egyéni pénzügyi ismeretekre, hanem figyelembe veszi a gazdasági, társadalmi továbbá a viselkedési tényezőket is, amelyek meghatározzák az egyének pénzügyi döntéseit. Az általuk azonosított kilenc diverz megközelítési mód lehetőséget biztosít a pénzügyi kultúra különböző elemeinek részletesebb vizsgálatára és értelmezésére. Ezek között szerepelnek az ismeretek, készségek, viselkedés, attitűd, önbizalom, gazdasági eredmények, oktatás, társadalmi-kulturális tényezők, valamint az intézményi és szabályozási keretek. (Hung, Parker, Yoong, 2009) Az általuk javasolt megközelítések összessége rámutat arra, hogy a pénzügyi kultúra nemcsak egyéni szinten, hanem egy szélesebb társadalmi és gazdasági kontextusban is fontos szerepet tölt be.

A Magyar Nemzeti Bank (MNB) úttörő szerepet vállalt a pénzügyi kultúra meghatározásában magyarországi viszonylatban, amelynek célja az volt, hogy egyértelmű és átfogó keretet biztosítson a fogalom értelmezéséhez. Az intézmény 2008-ban kidolgozott meghatározása szerint a pénzügyi kultúra a következőképpen definiálható: „A pénzügyi ismeretek és készségek olyan szintje, amelynek segítségével az egyének képesek a tudatos és körültekintő döntéseikhez szükséges alapvető pénzügyi információkat azonosítani, majd azok megszerzése után azokat értelmezni, és ez alapján döntést hozni, felmérve döntésük lehetséges jövőbeni pénzügyi, illetve egyéb következményeit.” (MNB, 2008) Ezen meghatározás is kiemeli, hogy a pénzügyi kultúra nem csupán az elméleti ismeretek meglétét jelenti, hanem magában foglalja a gyakorlati alkalmazás képességét. Az egyéneknek nemcsak tisztában kell lenniük az alapvető pénzügyi információkkal, hanem képesnek kell lenniük arra, hogy ezeket

az információkat birtokolják, helyesen értelmezzék, és a döntéshozatali folyamatba beintegrálják. Az MNB definíciója hangsúlyozza továbbá, hogy a pénzügyi kultúra szerves részét képezi a döntések következményeinek előzetes felmérése, amely nemcsak az aktuális pénzügyi helyzetre, hanem a hosszú távú gazdasági és társadalmi hatásokra is kiterjed.

Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD - Organisation for Economic Co-operation and Development) meghatározása a pénzügyi kultúráról az egyik legelfogadottabb definíció, amelyet számos szakértő és kutató alkalmaz a pénzügyi tudatosság és kultúra vizsgálata során. Az OECD definíciója szerint: „A pénzügyi kultúra a tudatosság, ismeretek, készségek, és viselkedések kombinációja, amelyekre szükség van a megalapozott pénzügyi döntések meghozatalához és végső soron az egyéni pénzügyi jólét eléréséhez.” (Atkinson, Messy, 2012) Ezen meghatározás szerint is az egyéneknek nemcsak elméleti tudásra van szükségük, hanem képeseknek kell lenniük arra is, hogy ezt az ismeretet megfelelő módon alkalmazzák a mindennapi pénzügyi döntéseikben, figyelembe véve azok potenciális következményeit. Az OECD definíciója hangsúlyozza, hogy a pénzügyi kultúra kulcsfontosságú szerepet játszik az egyéni jólét biztosításában, hiszen a tudatos pénzügyi döntések közvetlenül hozzájárulnak az egyén gazdasági helyzetének javításához, és elősegítik a pénzügyi tervezés hosszú távú fenntarthatóságát.

A számos eltérő bár mégis közel azonos meghatározás a pénzügyi kultúra összetett és rendszerszintű vizsgálatára ad okot. Összefoglalva elmondható, hogy a pénzügyi kultúra nem csupán az egyén pénzügyi ismereteinek és készségeinek meglétét jelenti, hanem magában foglalja a tudatos döntéshozatal képességét, amely szoros és kölcsönös összefüggésben áll a gazdasági és társadalmi folyamatokkal. (Hergár, Kovács, Németh, 2024) Az egyének pénzügyi magatartása, a pénzügyi ismeretek és attitűdök, valamint a környezeti tényezők együttesen alakítják ki azt a többdimenziós rendszert, amely jelentős hatást gyakorol az egyéni jólétre és a gazdasági stabilitásra. Az elméleti keretek és definíciók áttekintése rámutatott, hogy a pénzügyi kultúra átfogó értelmezése alapvetően szükséges annak megértéséhez, hogy milyen tényezők befolyásolják az egyének és közösségek pénzügyi döntéseit. Ezen definíciók által jobban megérthető, milyen mértékben és hogy hogyan kapcsolódik össze a pénzügyi kultúra, pénzügyi tudatosság, pénzügyi műveltség és egyéb összetevők, amelyek szorosan összefüggenek és számos átfedés található közöttük.

2.2 Pénzügyi kultúra alapkövei - Pénzügyi műveltség és pénzügyi tudatosság

A pénzügyi tudatosság és a pénzügyi műveltség (financial literacy) fogalmát habár a szakirodalomban eltérő módon használják, gyakran összefonódnak. Közös bennük, hogy mindkét kifejezés arra utal, hogy az egyének milyen mértékben képesek átlátni pénzügyi helyzetüket, hogyan gazdálkodnak felelős módon a rendelkezésükre álló forrásokkal, továbbá mennyire képesek megérteni pénzügyi döntéseik következményeit. Meghatározásaik több nézőpontból is megközelíthetők, attól függően, hogy milyen aspektusukat helyezzük előtérbe.

A pénzügyi műveltség egy szűkebb értelemben kezelt meghatározás, amely az egyén pénzügyi ismereteit, képességét és készségeit jelenti, hogy megértse és megfelelően alkalmazza a pénzügyi fogalmakat a mindennapi élet folyamán. Ez olyan alapvető pénzügyi ismereteket takar, mint a kamatok működése, hitelek feltételei, befektetések hozamai és kockázatai, emellett a megtakarítások különböző formái és céljai.(Csorba, 2020) Míg a korábban írtak alapján a pénzügyi kultúra egy tágabb fogalom, amely nem csupán a készségeket és ismereteket foglalja magában, hanem a pénzügyekkel kapcsolatos attitűdöket és szokásokat is. Mindent egybevetve tehát a pénzügyi műveltség a pénzügyi kultúra egyik összetevőjének tekinthető. Egy pénzügyileg művelt személy rendelkezik a szükséges ismeretekkel és készségekkel, míg a pénzügyi kultúra azt is meghatározza, hogy ezek az ismeretek és készségek hogyan jelennek meg a mindennapi pénzügyi döntésekben és viselkedésben.

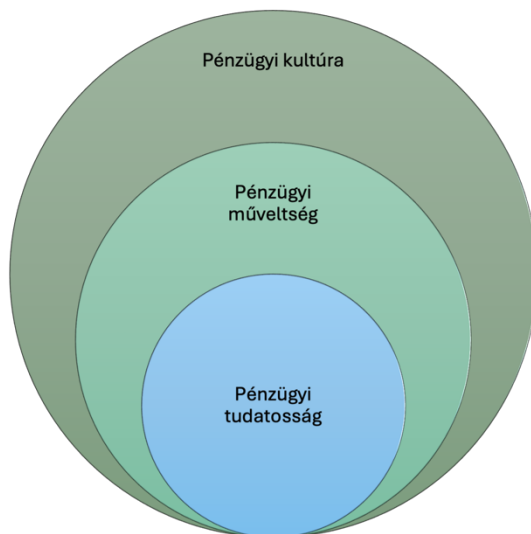
Pénzügyi műveltség több nézőpontból is megközelíthető, az alábbiakban néhány elterjedt megközelítés olvasható: A Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet 2014-ben kiadott meghatározása szerint „A pénzügyi műveltség a pénzügyi összefüggések és kockázatok ismerete, valamint ezek megértéséhez és alkalmazásához szükséges készségek, motiváció és magabiztosság annak érdekében, hogy a különféle pénzügyi területeken hatékony pénzügyi döntéseket hozhasson a saját, illetve a társadalom pénzügyi jólétének növelése és a gazdasági életben való tényleges részvétele céljából.” (OECD, 2014, 33. oldal) Ezen definíció 2018-ban pontosításra került a következő formában: „Pénzügyi műveltség a szükséges tudás, tudatosság, attitűdök és magatartás kombinációja annak érdekében, hogy az egyén megfelelő pénzügyi döntéseket hozhasson, hogy így önmaga számára pénzügyi jólétet biztosíthasson”.(OECD, 2018, 4. oldal) Az OECD (2014) a PISA-felmérések során kiemelte annak szükségességét, hogy a pénzügyi műveltség mérésére egy olyan meghatározást hozzanak létre, amely nem csupán elméleti szinten értelmezi ezt a fogalmat, hanem lehetőséget biztosítson annak gyakorlati vizsgálatára is.(Csorba, 2020)

Lusardi és Mitchell (2014) kutatásai szerint a pénzügyi műveltség három alapvető területet foglal magában. Elsőként említendő az alapvető számtani képességek megléte, amelyek elengedhetetlenek a pénzügyi döntéshozatalhoz, ide tartoznak a kamatszámítás, az infláció hatásainak megértése továbbá az összetett pénzügyi számítások elvégzésének képessége. Az előbb felsoroltak segítenek a pénzügyi lehetőségek és kötelezettségek pontos felmérésében. A második fontos tényező a pénzügyi termékek ismerete, amely magában foglalja a különböző pénzügyi eszközök – például hitelkártyák, kötvények, biztosítási termékek – működésének megértését, valamint azok előnyeinek és kockázatainak mérlegelését és felismerését. Ezek az ismeretek nélkülözhetetlenek a megalapozott pénzügyi döntések meghozatalához, a pénzügyi csapdák elkerüléséhez továbbá a hatékony kockázatkezeléshez. Végezetül a harmadik kulcsterület a pénzügyi döntések hosszú távú hatásainak felismerése, amely következőt jelenti, hogy az egyének tisztában vannak döntéseik későbbi anyagi következményeivel, így képesek a tudatos pénzügyi tervezésre és a pénzügyi stabilitás folyamatos fenntartására. (Lusardi, Mitchell, 2014)

A pénzügyi műveltség tehát nem csupán egy elméleti fogalom, hanem egy olyan tudás- és készségkészlet, amely közvetlen hatást gyakorol az emberek mindennapjaira és pénzügyi stabilitására. Ezért elengedhetetlen, hogy a pénzügyi edukáció és a pénzügyi tudatosság fejlesztés kiemelt szerepet foglaljon el mind az oktatás, mind tájékoztatás területén. A pénzügyi műveltség szintjének növelése hosszú távon hozzájárulhat a gazdasági stabilitás eléréséhez, csökkentheti a pénzügyi kiszolgáltatottságot, valamint segítheti az egyéneket a felelős és tudatos pénzügyi döntéshozatalban.

Fogalmilag a következőképpen határozta meg a pénzügyi tudatosságot a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet: „A pénzügyi tudatosság olyan képesség, ami lehetővé teszi a pénzügyi források hatékony gyarapítását, nyomon követését és felhasználását oly módon, hogy az hozzájáruljon mind az egyén, mind a családja, mind vállalkozása jólétének és gazdasági biztonságának megerősítéséhez.” (OECD, 2018) Fontos megjegyezni, hogy az OECD definíciója a pénzügyi műveltség fogalmát használja, amely magában foglalja a pénzügyi

tudatosságot is. A pénzügyi tudatosság tehát ezen átfogó fogalom részeként értelmezhető, különös tekintettel az egyén pénzügyi ismereteire és azok alkalmazására a mindennapi életben.

1. ábra Pénzügyi kultúra összetétele (saját szerkesztés)

A pénzügyi tudatosság a pénzügyi kultúra tágabb fogalomkörének részét képezi, és azon belül a pénzügyi műveltség egyik specifikus területét alkotja, ahogyan az az 1. ábrán is szemléltethető. A két tágabb, egymással szorosan összefüggő fogalomtól való megkülönböztetését az indokolja, hogy a pénzügyi tudatosság szintje azt mutatja meg, mennyire képes az egyén a pénzügyi műveltség révén megszerzett ismereteket és készségeket a gyakorlatban alkalmazni, valamint ezek alapján megalapozott pénzügyi döntéseket hozni. A pénzügyi tudatosság elsősorban az egyén pénzügyekhez való hozzáállását, gondolkodásmódját és magatartását jelenti. Egy tudatos pénzügyi döntéshozó folyamatosan figyelemmel kíséri pénzügyeit, tudatosan tervezi kiadásait, és törekszik a felesleges kockázatok elkerülésére. Ez a képesség nem csupán a meglévő pénzügyi ismeretek alkalmazásán alapul, hanem megfelelő pénzügyi attitűd és fegyelmezettség is elengedhetetlen hozzá. Más szóval, valaki lehet pénzügyileg művelt, de ha nem alkalmazza a tudását a gyakorlatban, akkor nem feltétlenül pénzügyileg tudatos.

A nemzetközi szakirodalomban Remund (2010) kutatásai alapján meghatározásra került a pénzügyi tudatosság többdimenziós fogalma, amely öt fő terület mentén vizsgálható. Elsőként az ismeretek dimenzióját említi, amely az elméleti tudást fedi le, hogy az egyén tisztában van a pénzügyi fogalmakkal és termékekkel, például a hitelekkel, kamatokkal vagy egyéb befektetési lehetőségekkel. Ezt követi a készségek szempontja, amely a gyakorlati alkalmazást igyekszik mérni, hogy az egyén képes-e a megszerzett pénzügyi ismereteket a mindennapi életbe integrálni, például tudatosan kezelni a bevételeit és kiadásait. A harmadik dimenzió a viselkedés, amely arra utal, hogy a pénzügyileg tudatos egyén racionális és megfontolt döntéseket hoz, kerüli a

szükségtelen eladósodást, valamint hosszú távú célokat állít fel következetesen tartva magát azokhoz. Ezzel szoros összefüggésben említi a hozzáállást, amely megmutatja, hogy az egyén mennyire tudatosan és felelősségteljesen kezeli pénzügyeit, azaz előre gondolkodik és megfelelő stratégiát alakít ki a stabil anyagi helyzetének fenntartása érdekében. Végezetül, az önbizalom dimenziója következik, amely azt fejezi ki, hogy az egyén mennyire érzi magát kompetensnek a pénzügyi döntések meghozatalában, megmutatja mennyire bízik saját tudásában és képességeiben a pénzügyi területen felmerülő kérdések kapcsán. Ezek az összetevők együttesen határozzák meg a pénzügyi tudatosság szintjét. Az elméleti megközelítések tehát egyetértenek abban, hogy a pénzügyi tudatosság nem csupán a megfelelő pénzügyi ismeretek megszerzését jelenti, hanem azok gyakorlati alkalmazásának képességét, valamint a megfelelő pénzügyi attitűd és viselkedés kialakítását is. (Remund, 2010)

2.3 A pénzügyi tudatosság kialakulása és annak befolyásoló tényezői

A pénzügyi tudatosság nem nevezhető veleszületett képességnek, hanem egy olyan készség, amely folyamatos tanulás és tapasztalatszerzés során fejlődik és alakul ki. A pénzügyi döntéshozatali képességeket számos külső és belső tényező alakítja, beleértve a családi hátteret, az oktatást, a személyes tapasztalatokat, a média és digitális források hatását, valamint a gazdasági és társadalmi környezetet. A következőkben ezeknek a kifejtése olvasható.

Elsőként említeném meg a családi háttér és neveltetés aspektusát mivel első kézből innen vehető minta a pénzügyi tudatosság kialakulásához. Egyik legmeghatározóbb tényező, amely befolyásolja a pénzügyi tudatosság kialakulását, az a család. A szülők és a közvetlen családtagok pénzügyi szokásai, attitűdjei és viselkedésmintái alapvető hatással vannak a gyermekek pénzügyi szemléletére. A család az elsődleges színtér, ahol a gyermekek megismerkednek a pénz fogalmával és annak kezelésével. A szülők pénzügyi magatartása, megtakarítási és költsékezési szokásai mintaként szolgálnak a gyermekek számára, akik ezeket a viselkedési formákat internalizálhatják és később saját döntéseikben alkalmazhatják. Amennyiben a szülők felelősségteljesen kezelik pénzügyeiket, az pozitív mintát nyújt a gyermekek számára. A család az elsődleges színtér, ahol a gyermekek megismerkednek a pénz fogalmával és kezelésével. A pénzügyi szocializáció során a gyermekek elsajátítják a pénz értékét, a takarékoság fontosságát és a felelős pénzkezelés alapjait példaként azok a gyermekek, akik rendszeresen kapnak zsebpénzt, és megtanulják beosztani azt, nagyobb eséllyel válnak pénzügyileg tudatos felnőttekké. A pénzügyi felelősség korai gyakorlása, például takarékosági célok kitűzése vagy. Ezért kulcsfontosságú, hogy a szülők tudatosan és

pozitív példával járjanak elől ezen a területen. A pénzügyi kérdésekkel kapcsolatos kommunikáció a családon belül nagyban elősegítheti a pénzügyi ismeretek elsajátítását. Azok a fiatalok, akik otthon is hallanak a pénzügyek fontosságáról, nagyobb eséllyel alakíthatnak ki tudatos pénzügyi magatartást. (Megtakarítás gyerekeknek, é.n.)

Az oktatás alapvető szerepet tölt be a pénzügyi tudatosság kialakulásában, hiszen a pénzügyi ismeretek már fiatal korban megalapozhatják a tudatos pénzügyi magatartást. Az iskolai pénzügyi edukáció lehetőséget nyújt arra, hogy a tanulók megismerkedjenek az alapvető pénzügyi fogalmakkal és azok gyakorlati alkalmazásával, mintaként a költségvetés-tervezéssel, a megtakarítások kezelésével, a hitelfelvétellel és a befektetésekkel. Az efféle oktatás hozzájárulhat ahhoz, hogy a fiatalok már korán megtanulják, hogyan kell felelősen gazdálkodni a pénzzel, hogyan lehet elkerülni az eladósodást, és hogyan lehet hosszú távon fenntartható pénzügyi stratégiát kialakítani (Zsótér, Németh, Luksander, 2017). Számos kutatás kimutatta, hogy azok az egyének, akik iskolai keretek között megfelelő pénzügyi edukációban részesültek, felnőttként tudatosabb pénzügyi döntéseket hoznak. A pénzügyi oktatásban részesülő fiatalok nagyobb eséllyel készítenek részletes költségvetést, rendelkeznek megtakarításokkal, és jobban értik a hitelek és kamatok működését, ellentétben állva azokkal, akik nem kaptak ilyen irányú képzést (Pénziránytű Alapítvány, 2023). Szemléltetésképpen, ha valaki már iskolásként elsajátítja a kamatos kamat fogalmát és megérti a hitelkártya-tartozás valós költségeit, akkor nagyobb eséllyel hoz felelős pénzügyi döntéseket, ezzel elkerülve a túlzott hitelfelvételt. A pénzügyi oktatás tehát hosszú távon is jelentős hatással lehet az egyének anyagi biztonságára és jólétére. Azok az országok, ahol a pénzügyi oktatás az iskolai tananyag részét képezi, általában alacsonyabb eladósodottsági szinttel és magasabb megtakarítási hajlandósággal rendelkeznek (OECD, 2020). Ennek oka egyszerű mivel a pénzügyileg művelt fiatalok képesek megalapozott döntéseket hozni, előre tervezni és ezáltal felelősen kezelni erőforrásaikat. Mindezek alapján a pénzügyi oktatás elengedhetetlen eszköznél mondható a pénzügyi tudatosság fejlesztésében és a gazdasági stabilitás elősegítésében.

A pénzügyi tudatosság fejlődése során a tapasztalatok jelentős szerepet töltenek be. Az egyén pénzügyi szokásait és attitűdjeit nagy mértékben befolyásolják az élet különböző szakaszaiban meghozott döntések. Az önálló felnőtté válás folyamata során az egyén számos különböző pénzügyi helyzettel találkozik, amelyek mind hozzájárulnak a pénzügyi tudatosság eléréséhez és fejlődéséhez. Az első munkahely megszerzése és az ezzel járó jövedelem megtervezése kulcsfontosságú tapasztalatot jelent. Amikor egy fiatal belép a munkaerőpiacra, saját maga kell felelősséget vállalnia a keresete beosztásáért. Ez a folyamat lehetőséget biztosít arra, hogy az egyén felismerje a tudatos pénzügyi tervezés jelentőségét. „Az első fizetés előtti

döntések gyakran meghatározzák az egyén hosszútávú pénzügyi szokásait”. (Kovács, 2020, p. 15)

Az első hitelfelvétel és lakásvásárlás további meghatározó élményeket nyújtanak. Ezek a döntések általában hosszan tartó kötelezettségekkel járnak, amelyek megkövetelik a pénzügyi tervezés és kockázatkezelés alapos megfontolását. Ahogy egy tanulmány is rámutat, „a korai pénzügyi döntések során szerzett tapasztalatok jelentősen javítják az egyén későbbi pénzügyi viselkedését”. (Nagy, 2019, p. 87) Összegzésként elmondható, hogy a pénzügyi tudatosság fejlesztése során a tapasztalatok meghatározó szerepet játszanak. A fiatal korban szerzett ismeretek és tapasztalatok hosszútávon hozzájárulnak a tudatos pénzügyi szokások kialakításához.

A digitális világ fejlődésével a fiatalok pénzügyi ismereteiknek forrása is átalakult. Az internet és a közösségi média egyre nagyobb szerepet tölt be a pénzügyi edukációban, hiszen kényelmesen hozzáférhető, gyorsan frissülő információkat kínál, amelyek segítséget nyújthatnak a pénzügyi döntések meghozatalában (Zsótér, Németh, Luksander 2017). A fintech megoldások és digitális pénzügyi szolgáltatások jelentősen hozzájárulnak a pénzügyi tudatosság fejlődéséhez, lehetővé téve a fiatalok számára a pénzügyek könnyebb kezelését és nyomon követését. Az online térben egyre több pénzügyi tanácsadó és influenszer fellelhető, akik a közösségi média platformjain – például YouTube-on, TikTok-on vagy Instagramon – osztanak meg pénzügyi edukációval kapcsolatos tartalmakat. Ezek a tartalmak olyan témákat ölelnek fel, mint a megtakarítás, befektetés, hitelkezelés vagy a pénzügyi tervezés. (Pénziránytű Alapítvány, 2023) Az ilyen típusú ismeretterjesztés különösen vonzó a fiatalabb generáció számára, hiszen rövid és tömör, könnyedén megérthető és vizuálisan vonzó formában nyújt információt. Ugyanakkor a fellelhető pénzügyi online tartalmak hitelessége változó, mint ahogy más online tartalmak esetében is. Az interneten fellelhető információk nem minden esetben megbízhatóak, és a közösségi médiában is sok téves vagy félrevezető pénzügyi tanács terjed és terjedt el. Éppen ezért elengedhetetlen az ezekkel szembeni kritikus gondolkodás és az információk forrásának alapos ellenőrzése. A fiataloknak meg kell tanulniuk, hogyan különböztessék meg a megbízható szakértőktől származó információkat a félrevezető, spekuláns vagy reklámcélú tartalmaktól. (Kálmán, 2022) A digitális világ előrehaladásával egyre népszerűbbé válnak az online banki és fintech alternatívák, amelyek támogatják a pénzügyi tudatosság növelését. A digitális banki szolgáltatások, példaként az okostelefonos költségvetés-tervező applikációk vagy a digitális pénzkezelő eszközök lehetőséget biztosítanak a kiadások egyszerű nyomon követésére és a pénzügyi szokások folyamatos elemzésére. Az automatizált megtakarítási rendszerek által a fiatalok tudatosabb pénzügyi döntéseket

hozhatnak, míg az online befektetési platformok lehetőséget kínálnak számukra, hogy korán alacsony költségek mellett kezdjék el a befektetéseiket. (Polgári Szemle, 2018) Mindent egybevetve a digitális világ és a közösségi média is számottevő hatással van a pénzügyi tudatosság fejlődésére. Ugyan az online platformokon rendelkezésre álló információk és fintech eszközök segíthetnek a pénzügyi ismeretek bővítésében és tudatos pénzügyi döntések meghozatalában, a kritikus gondolkodás és a hiteles források használata és kutatása továbbra is elengedhetetlen eszköz kell maradjon.

A makrogazdasági tényezők és a társadalmi környezet alapvetően meghatározzák az egyéni pénzügyi magatartást. A gazdasági válságok idején az emberek általában hajlamosabbak spórolni és óvatosabban bánni pénzügyi forrásaikkal. Ez részben azáltal valósul meg, hogy a bizonytalan gazdasági környezet fokozza a pénzügyi kockázatok iránti érzékenységet, ezért az egyének egyre inkább a megtakarításokat helyezik előtérbe, mintsem a fogyasztást. Ezzel szemben gazdasági fellendülés időszakában a lakosság általában nagyobb mértékben hajlandó a fogyasztásra és a befektetésekre, amely a pozitív gazdasági kilátásokból és az alacsonyabb munkanélküliségi rátából fakad. Az infláció szintén kulcsszerepet tölt be az egyéni pénzügyi magatartás formálásában. Magas inflációs környezetben az emberek gyakran arra törekednek, hogy pénzüik értékét megőrizzék, példaként ingatlanvásárlással vagy az inflációt követő befektetési eszközök választásával. Alacsony infláció esetén viszont hajlamosabbak hosszabb távú célokra koncentrálni, például a nyugdíj-megtakarításokra, valamint oktatási célú alapok létrehozására. A munkaerő-piaci feltételek szintén jelentős mértékben befolyásolják az egyének pénzügyi döntéseit. Stabil munkaerő-piaci környezetben az emberek nagyobb valószínűséggel vállalnak kockázatot, például hitelfelvételt lakásvásárlásra vagy vállalkozásindításra. Ezzel szemben a bizonytalan munkaerőpiac, ahol a munkanélküliségi ráta magas, arra készítheti az egyéneket, hogy tartózkodjanak a nagyobb pénzügyi kötelezettségek vállalásától, és inkább rövid távú pénzügyi biztonságukra összpontosítsanak. A társadalmi környezet ugyancsak meghatározó tényező az egyéni pénzügyi szokások kialakulásában. Egy adott közösségben elterjedt pénzügyi magatartásminták, mint például a hitelfelvétel vagy az impulzusvásárlás gyakorisága, közvetlen hatással lehetnek az egyén döntéseire. Amennyiben egy közösségben a pénzügyi felelőtlenség a jellemző, úgy az egyének hajlamosabbá válhatnak az ilyen típusú viselkedésre. Ezzel szemben azok a társadalmi közegekben élők, ahol a megtakarítások és befektetések kiemelt szerepet kapnak, nagyobb valószínűséggel érik el a hosszú távú pénzügyi tudatosságot. A társadalmi normák és példák tehát jelentős mértékben formálják az egyén pénzügyi viselkedését. (Zsótér, Németh, Luksander, 2017) A pénzügyi tudatosság fejlődése szorosan összefügg a makrogazdasági és társadalmi környezettel, amelyek az egyéni döntésekre

gyakorolt hatása hosszú távon formálja az emberek pénzügyi szokásait és attitűdjeit. A makrogazdasági stabilitás és a pozitív társadalmi példák hozzájárulhatnak egy fenntarthatóbb és tudatosabb pénzügyi kultúra kialakulásához, amely mind egyéni, mind társadalmi szinten elősegíti a gazdasági fejlődést.

A pénzügyi tudatosság kialakulása hosszú távú folyamat, amelyet számos tényező befolyásol. A családi háttér és a neveltetés képezi a pénzügyi hozzáállás alapját, a végzettség, elméleti ismeretek megszerzése, a személyes tapasztalatok, élethelyzetek pedig tovább formálják azt. Emellett a digitális világ és a média egyre fontosabb szerepet játszik a pénzügyi döntéshozatalban, miközben a gazdasági és társadalmi környezet továbbra is alakítja a pénzügyi magatartást. Mindezek eredménye egy olyan pénzügyi tudatosság, amely lehetővé teszi az egyének számára, hogy stabil és fenntartható pénzügyi életet éljenek.

3. A 18–30 ÉVES FIATALOK PÉNZÜGYI MAGATARTÁSA ÉS MEGTAKARÍTÁSI SZOKÁSAI – KUTATÁSI EREDMÉNYEK

Egy fiatal felnőtt számolja a megtakarított pénzét. A pénzügyi magatartás és a spórolási szokások vizsgálata rávilágít a fiatalok anyagi felkészültségére és kihívásaira.

3.1 Bevezetés – a kutatás célja és jelentősége

A fiatal felnőttek (18–30 év között) pénzügyi magatartásának vizsgálata kiemelten fontos, hiszen ebben az életkorban alapozzák meg a hosszú távú pénzügyi helyzetüket és szokásaikat. A korosztály tagjai ekkor szembesülnek először komolyabb pénzügyi döntésekkel – mint például a továbbtanulás finanszírozása, munkába állás utáni első fizetés beosztása, önálló lakhatás megteremtése vagy akár egy esetleges hitelfelvétel. A pénzügyi műveltség és tudatosság szintje ebben a korban alapozhatja meg a jövőbeni anyagi biztonságot. Ahogy egy szakmai cikk is hangsúlyozza, a pénzügyi ismeretek hiánya komoly problémákhoz vezethet, míg a megfelelő tudás birtokában sokkal okosabb döntések meghozatalára lehetünk képesek. Ennek ellenére több felmérés is arra utal, hogy a fiatalok jelentős része nem rendelkezik megfelelő pénzügyi tudással. (Fintech, Molnár 2024)

A kutatás célja, hogy feltárja a 18–30 éves magyar fiatalok pénzügyi attitűdjeit és megtakarítási szokásait. Különösen fontos megérteni, mennyire tudatosak-e korosztály tagjai pénzügyeik terén, milyen rendszerességgel és célokkal takarítanak meg, illetve hogyan hozzák meg mindennapi pénzügyi döntéseiket. A téma aktualitását növeli, hogy az elmúlt évek gazdasági kihívásai – például a COVID-19 járvány gazdasági hatásai, a 2022-es magas infláció – rámutattak a pénzügyi felkészültség jelentőségére. Sokan kényszerültek a tartalékaik felélésére vagy éppen rádöbbentek arra, hogy nem rendelkeznek elegendő vésztartalékkal. (HVG, 2025) Egy 2020-as országos felmérés szerint a felnőtt lakosság 55%-a nem tudna fedezni egy váratlan, egyhavi jövedelmének megfelelő kiadást a fogyasztása jelentős csökkentése vagy akár egy hitelfelvétel elkerülése nélkül. (Pénziránytű, é.n.) Különösen kiszolgáltatottak ebből a szempontból a fiatal felnőttek, akik közül sokan még nem halmoztak fel elegendő megtakarítást. Mindezek rávilágítanak arra, miért lényeges a fiatalok pénzügyi magatartásának vizsgálata: eredményeim gyakorlati támpontot adhatnak ahhoz, hogyan lehet növelni e korosztály anyagi tudatosságát és felkészültségét.

Jelen kutatás egy online kérdőíves felmérés keretében gyűjtött adatokat 113 fő, 18–30 év közötti fiatal válaszait alapul véve. A következőkben bemutatom a kutatásom módszertanát, a

minta főbb demográfiai jellemzőit, majd részletesen elemzem a fiatalok pénzügyi tudatosságát, megtakarítási szokásait és döntéshozatalát. Kitérek arra is, hogy milyen összefüggések mutathatók ki az egyes háttérváltozók mint például a nem, kor vagy iskolai végzettség mentén, és eredményeimet összevetem az országos adatokkal – beleértve a Magyar Nemzeti Bank (MNB) 2024 második negyedévi lakossági felmérésének és az ezáltal 2024. október 24-én megjelent Telex cikknek az adatait. Végül értelmezem a kapott eredményeket, következtetéseket vonok le és javaslatokat fogalmazok meg a gyakorlati alkalmazásra, valamint összefoglalom a főbb tanulságokat és jövőbeli kutatási irányokat.

3.2 Módszertan – kérdőív, mintavétel, elemzési eszközök és a kutatás korlátai

Kutatásom módszertana illeszkedik kutatásom témájához. A kutatás kvantitatív módszerrel, online kérdőív segítségével történt. A kérdőívet 2025 folyamán állítottam össze és terjesztettem közösségi média platformokon és emailben, így a mintavétel nem véletlenszerű, hanem kényelmi mintának tekinthető. Ennek tudatában a minta nem reprezentatív a teljes magyar 18–30 éves népességre, azonban sokféle háttérrel rendelkező fiatal töltötte ki, ami lehetővé teszi bizonyos tendenciák feltárását. A résztvevők önkéntesen és anonim módon vettek részt a felmérésben. A minta korlátozott nagysága miatt a kapott eredményeket számos esetben országos szintű kutatások adataival vettem össze.

A kutatás eredményeinek értelmezése során figyelembe kell venni a mintavétel és az alkalmazott módszertan korlátozott érvényességét. A válaszadók összesen 113 főt tettek ki, amely viszonylag kis mintanagyságnak számít, így a levont következtetések általánosítása körültekintést igényel. A válaszadók önkéntes részvétele szintén torzítást eredményezhetett, hiszen nagyobb valószínűséggel vettek részt a kérdőív kitöltésében azok a fiatalok, akik eleve érdeklődnek a pénzügyi témák iránt vagy akik számára fontos a pénzügyi tudatosság kérdésköre. Ez a részvételi torzítás befolyásolhatta a pénzügyi attitűdökkel és szokásokkal kapcsolatos eredmények alakulását. További korlátozó tényezőként jelentkezett az önbevalláson alapuló adatgyűjtés, amely esetében fennáll a társadalmi elvárásoknak való megfelelés torzító hatása. A válaszadók hajlamosak lehetnek saját pénzügyi tudatosságukat és megtakarítási szokásaikat kedvezőbb színben feltüntetni, mint ahogyan az a valós pénzügyi viselkedésükben megnyilvánul. A kérdőív tematikája lehetőséget adott számos alapvető pénzügyi attitűd és magatartás feltérképezésére, ugyanakkor nem terjedt ki minden lehetséges pénzügyi viselkedési dimenzióra, például a befektetési döntések részletes vizsgálatára vagy a hosszú távú pénzügyi tervezés összes aspektusára. A kutatás során továbbá nem volt lehetőség

longitudinális megfigyelésekre, így az eredmények inkább pillanatképet adnak a fiatalok aktuális pénzügyi magatartásáról, nem pedig a pénzügyi tudatosság időbeli fejlődésének dinamikájáról. A fent említett korlátok ellenére a kutatás eredményei értékes betekintést nyújtanak a fiatal felnőttek pénzügyi tudatosságának jelenlegi helyzetébe, és megalapozzák a jövőbeni, nagyobb mintán alapuló, reprezentatív kutatások szükségességét. Az országos szintű adatokkal való összevetés révén sikerült a kis elemszám ellenére is releváns tendenciákat azonosítani, amelyek hozzájárulhatnak a fiatalok pénzügyi edukációját célzó stratégiák megalapozásához.

A kérdőív több blokkot tartalmazott. A kérdőív első szakaszában a kitöltők demográfiai jellemzőivel kapcsolatos kérdések kaptak helyet (nem, életkor, legmagasabb iskolai végzettség). Ezt követően a pénzügyi tudatosságot és ismereteket vizsgáló kérdések következtek – például a kitöltők mennyire érzik magukat tájékozottnak pénzügyi témákban, szoktak-e költségvetést készíteni, valamint honnan szerzik pénzügyi ismereteiket. A harmadik blokk a megtakarítási szokásokra fókuszált, hogy rendszeresen félretesznek-e pénzt, és ha igen, milyen célra és milyen formában készpénzben, bankban, esetlegesen befektetve tartják-e megtakarításaikat. Ezt követte a pénzügyi döntéshozatali szokásokra vonatkozó kérdések, amelyek kitértek többek között arra, hogy a fiatalok használnak-e valamilyen digitális eszközt pénzügyeik intézésére, illetve van-e tapasztalatuk hitelfelvétellel vagy bankkártya-használattal. A kérdőív főként feleletválasztós kérdésekből állt (igen/nem), gyakoriság jelölése, több válaszlehetőséges felsorolások a pénzügyi attitűdök mérésére. A kérdőív eredményeinek értelmezése során fontosnak tartottam saját kutatásom adatainak összevetését országos szintű felmérések adataival is, annak érdekében, hogy a kapott tendenciákat tágabb kontextusban értelmezhessem. Így lehetőség nyílt annak feltárására, hogy a 18–30 évesek pénzügyi szokásai milyen mértékben tükrözik a magyarországi általános mintázatokat, illetve hol mutatnak eltéréseket.

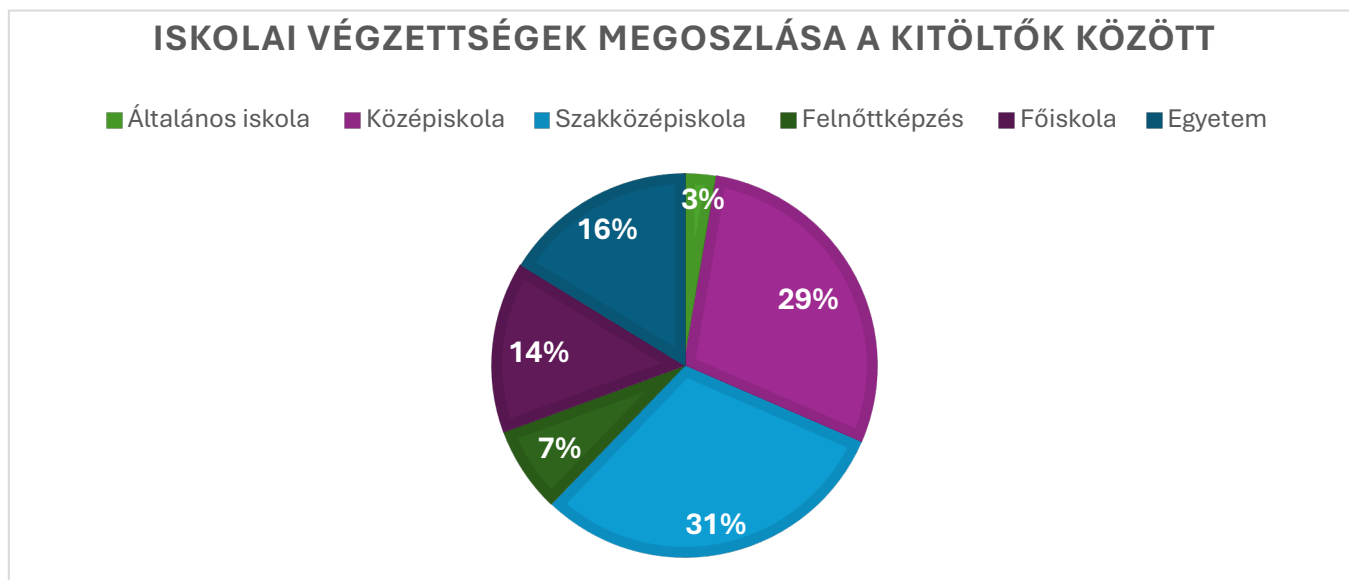
3.3 Demográfiai jellemzők – nem, korcsoport, iskolai végzettség

A kérdőívet összesen 113 fő töltötte ki, a minta demográfiai összetétele pedig alapvetően változatos képet mutat. A nemek szerinti megoszlás alapján a válaszadók 60,6%-a nőnek, 38,5%-a férfinak vallotta magát, míg a fennmaradó 0,9% egyéb nemi identitást jelölt meg. Ez az arány megerősíti azt a korábban is megfigyelhető tendenciát, miszerint az önkéntes alapú kérdőíves kutatásokban a nők általában aktívabb részvételt mutatnak, ami részben annak is köszönhető lehet, hogy a nők gyakrabban vállalnak szerepet társadalmi kérdések megvitatásában, illetve nyitottabbak a véleménynyilvánításra (Kézdi, Willis, 2008). Fontos azonban megjegyezni, hogy a jelen minta esetében a nemek közötti aránykülönbség nem

tekinthető szélsőségesnek, így a válaszok reprezentativitása ezen a téren elfogadhatónak mondható.

Az életkori megoszlás tekintetében elmondható, hogy a kérdőív sikeresen lefedte a vizsgált 18–30 éves korosztály egészét. A válaszadók 16,2%-a a 18–20 éves korcsoportba tartozik, ami általában a középiskolát követő időszakot, illetve a felsőoktatás kezdetét jelenti. A legtöbb válaszadó, 43,2%, a 21–25 évesek közül került ki, akik tipikusan már egyetemi tanulmányaik végéhez közelednek, vagy pályakezdőként jelennek meg a munkaerőpiacon. A 26–30 éves korcsoport aránya szintén jelentős, 40,5%-os, ami azt mutatja, hogy a minta nagy arányban tartalmaz olyan fiatal felnőtteket, akik már több éve aktív résztvevői a gazdasági életnek, és vélhetően stabilabb jövedelmi viszonyokkal, valamint hosszabb pénzügyi tapasztalattal rendelkeznek. Ez az életkori diverzitás lehetővé teszi, hogy a pénzügyi tudatosságot és megtakarítási szokásokat különböző élethelyzetek és élettapasztalatok fényében is vizsgáljuk, ami hozzájárul a kutatás komplexitásához és eredményeinek mélyebb értelmezéséhez (Lusardi, Mitchell, 2014).

Az iskolai végzettség tekintetében a minta összetétele viszonylag változatos képet mutat, ami jól tükrözi a 18–30 éves korosztály iskolázottsági sokszínűségét. Az eredmények alapján elmondható, hogy a válaszadók körében nem egyértelműen dominál egyetlen végzettségi szint, hanem többféle oktatási háttérrel rendelkező fiatal is képviselteti magát, a minta viszonylag megosztott iskolázottsági szintet mutat, melyet 2. ábra prezentál.

2. ábra Iskolai végzettség megoszlása (saját szerkesztés, kutatásom alapján)

A válaszadók körülbelül 29%-a középfokú érettségit jelölt meg legmagasabb iskolai végzettségként. Ide tartoznak azok a fiatalok is, akik jelenleg felsőoktatási tanulmányaikat

folytatják, de diplomát még nem szereztek, így formálisan jelenleg is középfokú végzettséggel rendelkeznek. Ez az arány fontos, hiszen jól tükrözi azt a társadalmi réteget, amely már közeledik a felsőfokú végzettség megszerzéséhez, ugyanakkor még nem ért el annak befejezéséhez. A megkérdezettek 30%-a már rendelkezik valamilyen felsőfokú végzettséggel, tehát sikeresen befejezte egyetemi, főiskolai tanulmányait, és ezzel hivatalosan is belépett a diplomával rendelkezők társadalmi rétegébe. Ez a csoport valószínűleg már elhelyezkedett a munkaerőpiacon, vagy legalábbis közelebb áll az önálló, stabil pénzügyi döntések meghozatalához. A válaszadók egy része, mintegy 7%-a, felnőttképzés keretében szerzett valamilyen tanúsítványt, amely nem tartozik szorosan sem a középfokú, sem a felsőfokú oktatás rendszerébe. Az ő esetükben gyakran célzott, rövidebb ideig tartó tanfolyamokról vagy szakirányú képzésekről van szó, amelyek elsősorban gyakorlati készségeket fejlesztenek. További 31%-ot azok a fiatalok tesznek ki, akik érettségi utáni szakképzésben vettek részt. Ez a kategória jellemzően technikusi, szakgimnáziumi képzéseket foglal magában. Ezen csoport sajátossága, hogy az általuk megszerzett képesítések gyakran közvetlenül a munkaerőpiacra való belépést szolgálják, így tagjai már korábban elkezdhettek dolgozni, és ennek megfelelően korábban kerülhettek kapcsolatba pénzügyi döntési helyzetekkel is. A fennmaradó, kisebb részt, nagyjából 3%-ot azok a válaszadók képviselik, akik legmagasabb iskolai végzettségként az általános iskolát jelölték meg. Ők feltehetőleg már fiatalon elhagyták a formális oktatási rendszert, ami pénzügyi ismereteik és lehetőségeik szempontjából különösen fontos körülmény lehet, mivel az alacsonyabb iskolai végzettség általában szoros összefüggést mutat az alacsonyabb pénzügyi tudatossággal és a korlátozottabb anyagi lehetőségekkel.

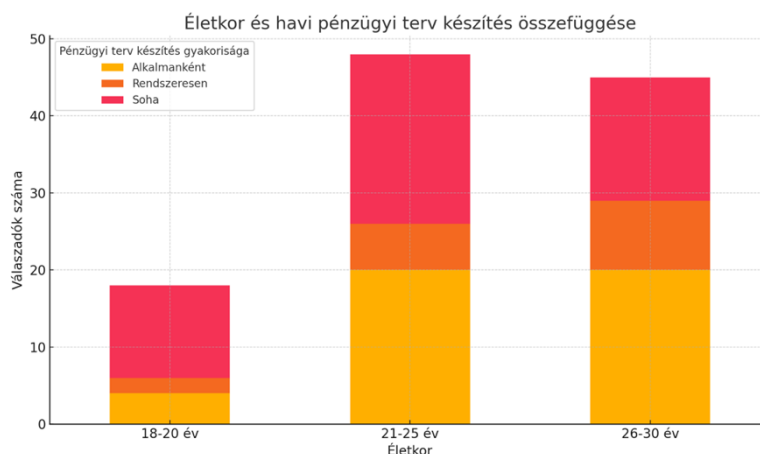
Mindezek fényében tehát elmondható, hogy a minta az iskolai végzettség szempontjából is heterogén képet mutat, ami lehetőséget biztosít arra, hogy a különböző végzettségi szintekhez tartozó fiatalok pénzügyi magatartásait, attitűdjeit és szokásait összehasonlítsuk és elemezzük.

3.4 Pénzügyi tudatosság – ismeretek, tervezés, információforrások

A kérdőív kitért a fiatalok pénzügyi tudatosságára és ismereteire, beleértve a pénzügyi tervezés gyakorlatát és az információs forrásokat is. A válaszok alapján általánosságban elmondható, hogy a megkérdezett fiatalok tisztában vannak a pénzügyi tudatosság fontosságával, ugyanakkor saját ismereteiket többen hiányosnak érzik. A kitöltők több mint fele körülbelül 60%-a nyilatkozott úgy, hogy szeretne többet tudni a pénzügyekről, és nem érzi magát magabiztosnak, valamint az oktatás területén ebben a témában hiányt szenvedett. Ugyanakkor pozitívumnak tekinthető, hogy a többség nyitott a tanulásra és fejlődésre ezen a téren – ezt alátámasztja nemcsak a saját felmérésem, hanem nemzetközi eredmények is.

Például egy globális vizsgálat szerint a fiatalok többsége tisztában van saját pénzügyi ismeretei korlátaival, és nagy arányban hajlandóak tanulni, fejlődni.(Fintech, Molnár, 2025) A mintáimban is hasonló attitűd figyelhető meg: a fiatalok jelentős része jelezte, hogy fontosnak tartaná pénzügyi képzéseken való részvételt vagy az olyan alkalmazások használatát, amelyek segítik a pénzügyeik menedzselését.

A pénzügyi tervezés és költségvetés-készítés gyakorlata terén vegyes eredmények láthatók. A megkérdezettek csupán 15,3%-a készít rendszeresen, előre megtervezett havi költségvetést. Ők azok, akik tudatosan megtervezik a bevételeiket és kiadásait – jellemzően felsőoktatásban tanuló vagy frissen munkába állt fiatalokról van szó, akik számára fontos a pénzügyeik kontroll alatt tartása. A válaszadók körülbelül 40%-a esetleg vagy nagy vonalakban követi nyomon a költségeit: például vannak, akik csak fejben tartják a havonta félretehető összeget, vagy utólag ellenőrzik a bankszámla-kivonatukat, de részletes írásos költségvetést nem vezetnek. A mintában lévő fiatalok legnagyobb része, 45% -a elismerte, hogy egyáltalán nem készít költségvetést. A kapott eredmények után felmerül a kérdés, vajon az életkor milyen szerepet játszik a pénzügyi tervezési szokások kialakulásában? Ezért a következőkben azt vizsgálom meg, hogy a különböző életkori csoportok mennyire jellemzően készítenek havi pénzügyi terveket. A 3. ábrán látható elemzés során megállapítható, hogy az életkor növekedésével nő a havi pénzügyi tervezés gyakorisága is. A 18–20 éves korcsoportban a válaszadók jelentős része (60%) soha nem készít havi pénzügyi tervet, és csupán kevesen terveznek rendszeresen. Ez érthető, hiszen ebben az életkorban sokan még tanulmányaikat végzik, vagy kevés a pénzügyi önállóságuk. A 21–25 évesek körében vegyesebb a kép itt is magas a pénzügyi tervezést elhanyagolók aránya, ami több mint 50%, ugyanakkor megfigyelhető egy jelentősebb csoport, amely alkalmanként készít pénzügyi tervet. A rendszeres tervezők aránya viszont továbbra is viszonylag alacsony. A 26–30 évesek között

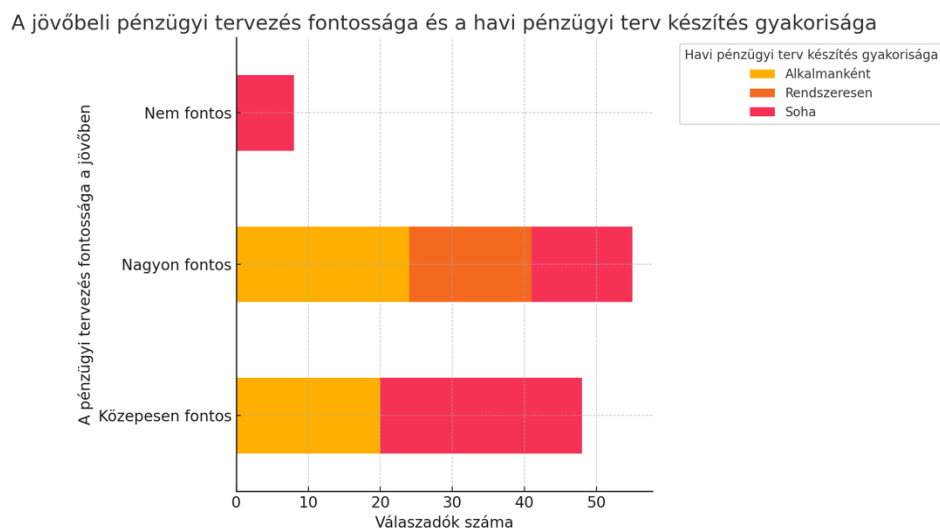

3. ábra Életkor és pénzügyi terv készítésének összefüggése (saját szerkesztés, kutatásom alapján)

látható egyértelmű pozitív tendencia. Ebben a csoportban a válaszadók közel harmada már rendszeresen készít havi pénzügyi tervet, és az alkalmanként tervezők száma is magas. A teljesen elhanyagolt pénzügyi tervezés aránya itt a legalacsonyabb a három korcsoport közül.

Összefoglalásként elmondható, hogy a pénzügyi érettség növekedésével a havi pénzügyi tervezés fontossága is felértékelődik a fiatalok körében. Ugyanakkor még a 26–30 évesek között is van jelentős aránya azoknak, akik nem élnek tudatos havi pénzügyi tervezéssel, ami további edukációs és fejlesztési lehetőségeket jelez a pénzügyi tudatosság területén.

A 4. ábrán látható diagram jól szemlélteti, hogy a jövőbeli pénzügyi tervezés fontosságának megítélése szoros kapcsolatban áll a havi pénzügyi terv készítésének gyakoriságával. Azok a fiatalok, akik a pénzügyi tervezést „nagyon fontosnak” tartják, nagyobb arányban készítenek havi szinten költségvetést – akár rendszeresen, akár alkalmanként. Ezzel szemben azok körében, akik a tervezést „közepesen fontosnak” vagy „nem fontosnak” ítélik meg, sokkal gyakoribb, hogy egyáltalán nem készítenek havi pénzügyi tervet. Ez az összefüggés aláhúzza, hogy a pénzügyi tudatosság nemcsak a jelenlegi szokásokban, hanem a jövőbeli elköteleződés szintjén is megmutatkozik, és kiemeli a tervezési készségek fejlesztésének fontosságát a fiatalok körében. Országos viszonylatban a pénzügyi tudatosság

4. ábra Pénzügyi tervezési hajlandóság és gyakorlati megvalósítás (saját szerkesztés, kutatásom alapján)

sajnos hogy kívánnivalót maga után. Az Európai Unió egy 2023-as felmérése szerint a magyar felnőtt lakosság negyede alacsony pontszámot ért el a pénzügyi műveltségi teszteken, ami globális problémára rímel. Ugyanakkor vannak pozitív jelek is. A fiatalok esetében megfigyelhető, hogy tudatában vannak a hiányosságaiknak és nyitottak a tanulásra Ezt a kapott eredmények is mutatják, és egybecseng azzal, hogy az utóbbi években egyre több

kezdeményezés indult a pénzügyi kultúra fejlesztésére Magyarországon is (pl. Pénziránytű Alapítvány programjai, Pénzügyi Tudatosság Hete az iskolákban).

A pénzügyi ismeretek forrásait vizsgálva kiderült, hogy a család és a szülők szerepe meghatározó. A válaszadók mintegy 48%-a jelölte meg, hogy a pénzzel kapcsolatos szemléletét és alapvető ismereteit részben a szüleitől tanulta, valamint barátaiktól sajátították el. Sok fiatal számolt be arról, hogy már gyerekkorában megtanították neki a spórolás fontosságát – ezt támasztja alá az OTP Bank egy korábbi felmérése is, mely szerint a szülők 65%-a ösztönzi gyermekét arra, hogy minél hamarabb kezdjen el takarékoskodni saját céljaira. (Index, Balázsi, 2023) Emellett kiemelkedően fontos információforrás az internetes kérdőívem kitöltőinek közel 20%-a rendszeresen olvas online cikkeket, blogokat vagy néz videókat pénzügyi témákban annak érdekében, hogy megfelelő pénzügyi döntések meghozására legyenek képesek. Többen említették név szerint ismertebb pénzügyi influenszerek vagy szakmai oldalak követését. A banki tanácsadók és hivatalos források (pl. MNB, pénzügyi felügyelet) ezzel szemben kevésbé népszerűek ebben a korosztályban – mindössze 9% jelölte meg válaszként, hogy szakértő tanácsadókhoz fordul vagy a bankok által nyújtott tanácsadás adta lehetőségek kihasználását. Ez arra utal, hogy a fiatalok inkább informális és online csatornákon keresztül tájékozódnak, ami egyrészt rugalmas és gyors hozzáférést biztosít a számukra releváns információkhoz, másrészt viszont kihívás is, hiszen az interneten található információk minősége vegyes lehet. A válaszadók körében a pénzügyi döntések meghozatalában leginkább a személyes tapasztalatokra támaszkodás dominál: a kitöltők 80,2%-a jelölte meg ezt elsődleges információforrásként. Amely arra enged következtetni, hogy a fiatalok jelentős része saját korábbi élményeikből, próbálkozásaikból és hibáikból építkezik pénzügyi döntéseik során, nem pedig formális oktatásból vagy tanácsadói segítségéből. A személyes tapasztalatok kiemelkedő szerepe egyrészt az önállósodás fejlődését jelzi, másrészt azonban rámutat arra is, hogy szükség lenne strukturáltabb, intézményesített pénzügyi edukációra, amely megalapozottabb döntéshozatalt tenne lehetővé.

Áttekintve az eredményeket a fiatalok pénzügyi tudatosságáról elmondható, hogy a szükségességét felismerik, de a tudásuk fejlesztésre szorul, és sokan nem alkalmaznak olyan tervezési eszközöket, amelyek megkönnyíthetnék a mindennapi pénzügyi döntéseket. A családi nevelés, a közvetlen környezetükben lévő ember és az iskolai oktatás szerepe kulcsfontosságú. A kapott válaszok alapján, akik rendelkeznek otthonról hozott mintátával, azok körültekintőbben bánnak a pénzzel. Ugyanakkor formális pénzügyi oktatásban a megkérdezettek csak kis része részesült néhányan említették, hogy volt középiskolában “Pénzügyi ismeretek” óra vagy egyetemi kurzus, így e téren lenne hová fejlődni. A következő

alfejezetben olvashatók a konkrét megtakarítási szokások, amelyek szorosan összefüggenek a pénzügyi tudatossággal.

3.5 Megtakarítási szokások – célok, formák

A megtakarítási szokások vizsgálata során arra kerestem választ, hogy a fiatalok milyen arányban tesznek félre pénzt, milyen célokra, és milyen formában tartják a megtakarításaikat. Az eredmények rávilágítanak, hogy bár a fiatalok többsége tisztában van a megtakarítás fontosságával, a gyakorlati megvalósítás terén jelentős eltérések vannak.

A felmérés alapján a válaszadók 68,8%-a rendelkezik valamilyen pénzügyi megtakarítással vagy tartalékkal, míg 31,2%-uk nyilatkozott úgy, hogy egyáltalán nincs félretett pénze. Az utóbbi csoporton belül 16,5% tervezi, hogy a közeljövőben elkezd megtakarítani. Ez az eredmény rávilágít arra, hogy a fiatalok közel fele pénzügyileg sérülékeny, hiszen nem rendelkeznek elegendő vésztartalékkal váratlan kiadások fedezésére. Ugyanakkor a közel 70%-os megtakarítási arány pozitív fejleményként értékelhető, mivel azt mutatja, hogy a 18–30 éves korosztály jelentős része már fiatalon igyekszik tudatosan kezelni pénzügyeit és takarékoskodni. Fontos megjegyezni, hogy a megtakarítással nem rendelkezők aránya nagyon közel áll a K&H Bank ifjúsági indexének országos eredményéhez, amely szerint 2024 végén a 19–29 évesek 43%-ának egyáltalán nem volt megtakarítása, míg 57%-uk rendelkezett valamilyen félretett pénzzel (HVG, 2025). A saját mintámban mért 31–69%-os arány tehát hasonló trendet mutat, és arra utal, hogy a vizsgált korcsoport kicsivel több mint fele anyagilag előre tud tervezni annyira, hogy megtakarításokat halmozzon fel. Arra a kérdésre adott válaszok alapján, hogy - Milyen típusú megtakarításokat tartanak fontosnak a fiatalok? - a következő tendenciák figyelhetők meg. A felmérés eredményei alapján a válaszadók körében a legfontosabb megtakarítási forma a vészhelyzeti alap létrehozása volt. A válaszadók 67,3%-a (76 fő) jelölte meg ezt elsődleges prioritásként, ami egyértelműen mutatja, hogy a fiatalok tudatában vannak a váratlan kiadásokkal szembeni pénzügyi védelem szükségességének. Ez a magas arány arra utal, hogy a 18–30 éves korosztály már fiatalon érzékeli a pénzügyi kiszolgáltatottság kockázatait, és igyekszik felkészülni rá. Az ingatlanvásárlás szintén kiemelkedő helyen szerepelt: a válaszadók 36,3%-a (41 fő) tartotta fontosnak ezt a célt. Ez megerősíti, hogy a saját lakhatás megteremtése továbbra is fontos törekvés a fiatalok körében, annak ellenére, hogy a lakásárak jelentős növekedése nehezíti ezen célok elérését. A befektetési célú megtakarításokat – mint például részvényekbe, kötvényekbe történő befektetést – a válaszadók 27,4%-a (31 fő) jelölte meg fontos prioritásként. Ez arra utal, hogy a fiatalabb generáció egy része nyitott a kockázatosabb, de hosszú távon nagyobb hozammal kecsegtető

pénzügyi megoldások felé. A nyugdíj-előtakarékosságot 24,8%-uk (28 fő) tartotta jelentősnek. Bár ez az arány alacsonyabb, mégis pozitív jel, hiszen a hosszú távú pénzügyi gondolkodás általában nem jellemző a 30 év alatti korosztályra. A válaszadók ezen része felismerte, hogy az állami nyugdíjrendszer jövőbeli bizonytalanságai miatt érdemes már fiatalon elkezdni az öngondoskodást. Érdekességgént megjegyzendő, hogy mindössze 1 fő említette meg a lakástakarék pénztárt fontos megtakarítási formaként, ami csupán 0,9%-os arányt jelent. Ez vélhetően annak tudható be, hogy az állami támogatás 2018-as megszűnése óta a lakástakarékok népszerűsége jelentősen visszaesett.

A fiatalok pénzügyi céljai az elkövetkező 5 évben következőképpen alakult. A kutatás során megkérdezett 18–30 éves fiatalok pénzügyi céljaik kapcsán többféle ambíciót is megfogalmaztak a megjelölt időszakra. A válaszadók jelentős része több célt is megjelölt, ami arra utal, hogy a pénzügyi tervezés és a hosszabb távú célkitűzések már a fiatal generáció körében is egyre inkább előtérbe kerülnek.

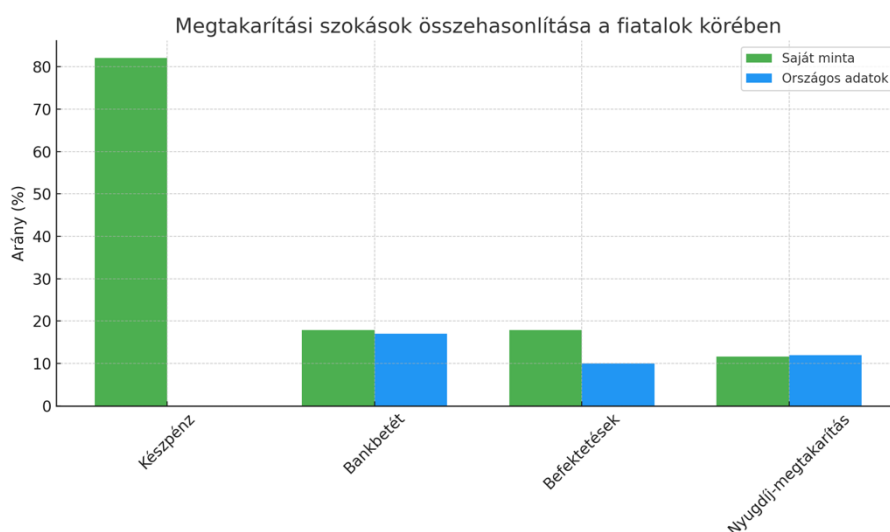
A leggyakoribb pénzügyi cél a lakásvásárlás volt, amelyet a válaszadók 52,2%-a jelölt meg. Ez az eredmény összhangban áll az országos trendekkel is: az OTP Bank ifjúsági felmérése (Index, 2023) szerint a 18–30 évesek körében továbbra is a saját otthon megszerzése számít a legfontosabb hosszú távú anyagi célkitűzésnek. A lakásvásárlás iránti erős igény annak ellenére fennáll, hogy a növekvő ingatlanárak és a szigorodó hitelfelvételi feltételek sokak számára nehezítik a cél elérését. Az adósságok kifizetése szintén jelentős helyet foglalt el a pénzügyi tervek között: a válaszadók 26,5%-a említette ezt konkrét célként. Ez az arány azt mutatja, hogy a fiatalok egy része már korán szembesül pénzügyi kötelezettségekkel, például diákhitelekkel vagy kisebb fogyasztási hitelekkel, amelyekről igyekeznek megszabadulni a következő években. Ez az óvatos, felelősségteljes hozzáállás különösen figyelemre méltó, mivel hozzájárul a hosszú távú pénzügyi stabilitás megteremtéséhez. A megtakarítások növelése is kiemelt célként szerepelt a válaszokban: 45,8%-uk jelezte, hogy szeretné növelni anyagi tartalékjait az elkövetkező öt év során. Ez a tendencia megerősíti, hogy a fiatalok körében egyre tudatosabb a megtakarítási hajlandóság. Az MNB 2024 második negyedéves lakossági megtakarítási jelentése szerint is megfigyelhető, hogy a magyar fiatalok megtakarítási szokásai erősödnek, különösen a magasabb kamatkörnyezet ösztönző hatására. (MNB, 2024) A válaszadók egy kisebb, de jelentős része (17,6%) említette pénzügyi célként a vállalkozás indítását. Ez az eredmény szintén összhangban van az országos trendekkel, hiszen az utóbbi években nőtt az egyéni vállalkozói kedv a fiatalok körében, amit a digitális lehetőségek és a rugalmas munkavégzési formák is támogatnak. (GKI, 2024) Érdekesség, hogy a nyugdíjcélú megtakarítások még nem szerepelnek hangsúlyosan a fiatalok tervei között: mindössze 8,7%

nyilatkozott úgy, hogy öt éven belül kifejezetten ilyen célra kezdene félretenni. Ez nem meglepő, hiszen az életkori sajátosságok miatt a nyugdíjas évekre való felkészülés inkább a későbbi életkorban válik aktuálissá. Kisebb arányban, de megjelentek egyéb egyéni célok is, mint például továbbtanulás finanszírozása, elektronikai eszközök vásárlása, vagy nagyobb utazásokra való felkészülés. Ezek az élethelyzet-specifikus célok a fiatalok sokszínű életstratégiáit tükrözik, amelyben egyszerre jelenik meg a rövid távú élménykeresés és a hosszabb távú pénzügyi biztonság megteremtésének igénye. Országos adatok szerint a felnőtt lakosságnak csak 47%-a tűz ki maga elé pénzügyi célokat, és még kevesebben (mintegy egyharmad) rendelkeznek hosszabb távú pénzügyi tervvel. Ehhez képest a kapott minta alapján valamivel céltudatosabbnak látszik: itt a többség (bár formális terv nélkül, de) meg tudott nevezni konkrét megtakarítási célt magának. Ez talán azt jelenti, hogy a fiatal generáció bizonyos szempontból céltudatosabb – vagy legalábbis álmodik nagyobb dolgokról (lakás, autó), ami célként jelenik meg. A gyakorlatban viszont a hosszú távú tervezés (pl. nyugdíj-előtakarékosság) még a fiataloknál sincs jelen, ami egybevág azzal, hogy országosan is nagyon kevesen gondolnak előre ilyen hosszú távra.

Kutatás eredményei alapján elmondható, hogy a fiatalok körében a következő öt évre vonatkozó pénzügyi tervek tudatos és sokrétű stratégiát tükröznek. A saját lakás megszerzése továbbra is elsődleges cél, de mellette megjelent az adósságrendezés, a megtakarítási alapok erősítése és a vállalkozási szándék is. Az országos trendekkel való összevetés alapján kijelenthető, hogy a magyar fiatalok pénzügyi céljai összhangban vannak az általános gazdasági-társadalmi folyamatokkal, ugyanakkor szükség lenne még nagyobb hangsúlyt fektetni a hosszú távú pénzügyi felkészülésre is.

A saját kutatásom eredményei alapján a fiatalok megtakarítási szokásaira leginkább a készpénz félretétele jellemző. A válaszadók 82,1%-a jelölte meg ezt megtakarítási formaként. Emellett 17,9% nyilatkozott úgy, hogy banki takarékbetétet, illetve ugyanilyen arányban befektetési eszközöket is használ megtakarítás céljából, míg 11,6% hosszú távú nyugdíj-megtakarítással rendelkezik. A válaszadók közül mindössze 0,9% jelezte, hogy egyszerűen a folyószámláján tartja spórolt pénzét, különösebb kamatoztatás nélkül. Az országos adatokkal összevetve (CIB Bank, 2025), jól látható, hogy a bankbetétek (17%), az állampapírok (12%) és egyéb értékpapírok (10%) a domináns megtakarítási formák a teljes lakosság körében. A nyugdíjcélú megtakarítások országos aránya 12%, ami megegyezik a saját mintában mért 11,6%-kal. Ez azt jelzi, hogy a hosszú távú öngondoskodás jelentősége már a fiatal korosztályban is megjelenik, hasonló mértékben, mint az összlakosságban. Ugyanakkor a saját minta egyik legszembevetőbb eltérése a készpénzben történő megtakarítás rendkívül magas

aránya. Az országos kutatások nem emelik ki külön a készpénzmegtakarítást, ami arra utalhat, hogy a fiatalok körében még mindig nagyobb a készpénz iránti bizalom, illetve sokan nem kívánják a hivatalos pénzügyi rendszerbe helyezni tartalékaikat. Ez a tendencia felveti a pénzügyi edukáció szükségességét is, hiszen a készpénzben tartott összegek nem, vagy csak korlátozottan kamatoznak, így hosszú távon inflációs veszteség éri őket. Áttekintve az eredményeket elmondható, hogy bár a fiatalok megtakarítási hajlandósága biztató, a megtakarítások formája még nem teljesen illeszkedik az országos pénzügyi tudatossági trendekhez, amely látható az 5. ábrán.

5. ábra Megtakarítási szokások összehasonlítása (saját szerkesztés, CIB Bank (2025) és saját kutatásom alapján)

További edukációs programok és modern pénzügyi eszközök népszerűsítése segíthetne abban, hogy a fiatalok nagyobb arányban válasszák a hatékonyabb és hosszú távon fenntarthatóbb megtakarítási formákat.(CIB Bank, 2025)

Összefoglalva, a fiatalok megtakarítási szokásai terén vegyes kép rajzolódik ki. A minta valamivel több mint fele rendelkezik megtakarítással, de közülük is sokan rendszertelenül tudnak csak félretenni. A megtakarítási célok között kiemelt helyen szerepelnek az életkezdés nagyobb beruházásai (lakás, autó), ugyanakkor a biztonsági tartalék képzése még nem mindenkinél tudatosult. A megtakarításokat a legtöbben konzervatív módon bankban vagy készpénzben tartják; a befektetési hajlandóság alacsony, ami részben érthető a kor és vagyoni helyzet miatt, de utalhat a pénzügyi ismeretek hiányára vagy kockázatkerülésre is. A következő részben azt vizsgálom meg, hogyan döntenek a fiatalok pénzügyi kérdésekben, beleértve a mindennapi költséik menedzselését, a hitelfelvétellel kapcsolatos hozzáállásukat és a digitális pénzügyi eszközök használatát.

3.6 Pénzügyi tájékozódás, döntéshozatal és kockázatvállalás a fiatalok körében

A 18–30 éves fiatalok pénzügyi szokásai, döntéshozatali mintái és kockázatvállalási hajlandósága kulcsfontosságúak a jövő gazdasági stabilitása szempontjából. Ebben az életszakaszban alakul ki az a pénzügyi szemlélet, amely hosszú távon meghatározza a megtakarítási, hitelfelvételi és befektetési szokásokat. Saját kutatásomban hat kérdésen keresztül vizsgáltam a fiatalok pénzügyi tájékozódását, digitális eszközhasználatát, döntéshozatali gyakoriságát, adósságvállalási hajlandóságát és kockázatvállalási attitűdjét. A kapott eredményeket országos trendekkel is összevetettem, hogy árnyaltabb képet kapjak a fiatalok pénzügyi magatartásáról.

Digitális pénzügyi eszközök használata és pénzügyi hírek követése tekintve kutatásom alapján a fiatalok 92%-a rendszeresen használ digitális pénzügyi eszközöket, például mobilbankot, internetbankot vagy költségkezelő alkalmazásokat. Ez rendkívül magas arány, és tükrözi a korosztály digitális affinitását. Az MNB 2024 második negyedévi jelentése szerint a teljes lakosság 72%-a használ ilyen eszközöket (Magyar Nemzeti Bank, 2024), így a fiatalok körében a digitalizáció mértéke meghaladja az átlagot. A pénzügyi hírek és gazdasági elemzések követése terén a fiatalok 60%-a nyilatkozott úgy, hogy rendszeresen vagy alkalmanként tájékozódik gazdasági kérdésekben. Ez kedvezőbb arány, mint a magyar felnőtt lakosság egészére jellemző 35% (OECD, 2023). A pénzügyi információk követése ugyanakkor nem vált általános szokássá, hiszen a fiatalok 40%-a ritkán vagy soha nem tájékozódik gazdasági ügyekben. A digitális pénzügyi eszközök használatának elterjedtsége a fiatalok körében azt mutatja, hogy technológiai szempontból felkészültek a modern pénzügyi környezet kihívásaira. Ugyanakkor ez a digitális jelenlét nem minden esetben párosul pénzügyi tudatossággal vagy hosszú távú tervezéssel.

Pénzügyi termékek összehasonlítása és döntéshozatali gyakoriság a kérdőív adatai szerint a fiatalok 30%-a rendszeresen, további 50%-a alkalmanként hasonlítja össze a pénzügyi termékeket, például hiteleket, bankszámlákat vagy biztosításokat. Mindössze 20%-uk nem szokott élni ezzel a lehetőséggel. Ez pozitívabb kép, mint amit az OTP Bank 2023-as kutatása mutatott ki, ott a magyar felnőttek csupán 15%-a hasonlította össze tudatosan a pénzügyi termékeket döntései előtt. (OTP Bank, 2023) A fiataloknál megfigyelhető a tudatos pénzügyi döntés előkészítésének szándéka, hiszen jelentős többségük összehasonlítja a különböző termékeket. Ez a gyakorlat hosszabb távon hozzájárulhat a kedvezőbb pénzügyi helyzet kialakításához, és csökkentheti a rossz pénzügyi döntések esélyét.

A pénzügyi döntéshozatal gyakorisága azonban alacsony: a válaszadók 60%-a évente egyszer vagy annál ritkábban hoz nagyobb pénzügyi döntést (pl. befektetés, hitelfelvétel), míg 30%-uk néhány havonta, 10%-uk pedig havonta vagy gyakrabban tesz ilyen lépéseket. Ez az arány összhangban áll a Magyar Nemzeti Bank 2024-es adataival, melyek szerint a fiatal felnőttek körében a pénzügyi aktivitás – különösen a nagyobb volumenű döntések terén – alacsonyabb, mint az idősebb korosztályokban. (Magyar Nemzeti Bank, 2024) A pénzügyi döntéshozatal ritkasága azt jelzi, hogy a fiatalok pénzügyi aktivitása még nem alakult ki teljes mértékben. Ez részben élethelyzeti sajátosság (tanulás, pályakezdés) eredménye, ugyanakkor jelzi azt is, hogy sokuknak kevés tapasztalata van komplex pénzügyi helyzetek kezelésében.

Az adósságvállalás kérdésében a válaszadók 70%-a jelezte, hogy jelenleg nincs aktív adóssága. A fennmaradó 30% főként diákhitellel vagy kisebb összegű személyi kölcsönrel rendelkezik. Az Állami Számvevőszék 2021-es kutatása szerint a fiatal felnőttek körében a hitelfelvétel 18–22%-os arányt mutatott (Állami Számvevőszék, 2021), tehát a saját kutatásom eredménye ennél kissé magasabb adósságvállalási arányt mutat. A fiatalok többsége kerüli a jelentős adósságvállalást, ami pénzügyi óvatosságra és kockázatkerülésre utal. Ez pozitívum lehet rövid távon, azonban hosszabb távon a hitelkerülés korlátozhatja az anyagi előrelépést például lakásvásárlás vagy vállalkozásindítás esetén.

A kockázatvállalási hajlandóság tekintetében a fiatalok óvatosak: a válaszadók 65%-a inkább alacsony kockázatot vállalna pénzügyi döntéseiben, például biztos megtakarítási formákat (pl. bankbetét, állampapír) részesít előnyben. 30%-uk közepes kockázatvállalásra hajlandó (pl. befektetési alapok, részvények kisebb arányban), míg mindössze 5% nyilatkozott úgy, hogy magas kockázatot is vállalna (pl. kriptovaluták, spekulatív befektetések). Ez a minta egybeesik a Telex 2024-es cikkének megállapításával, amely szerint a magyar fiatalok többsége inkább biztonságos pénzügyi döntéseket részesít előnyben a kiszámíthatóság miatt. (Telex, 2024) A fiatalok kockázatkerülő magatartása biztonságot ad rövid távon, de hosszabb távon akadályozhatja a vagyonepítést és a pénzügyi önállóság elérését, ha nem tanulják meg fokozatosan a kockázatkezelés tudatos módszereit.

A saját kutatásom alapján a 18–30 éves fiatalok pénzügyi magatartása több szempontból kedvező tendenciát mutat. A magas a digitális eszközhasználat aránya, nőtt a pénzügyi termékek összehasonlítására való hajlandóság, és viszonylag alacsony a meggondolatlan adósságvállalás aránya. Ugyanakkor továbbra is kihívás a pénzügyi hírek rendszeres követése, a nagyobb pénzügyi döntések gyakorisága, valamint a tudatos kockázatvállalási stratégia kialakítása. A fiatalok alapvetően óvatosak és körültekintőek, ami a jövőbeni anyagi stabilitás szempontjából kedvező jel. Az országos trendekkel összevetve a fiatal generáció pénzügyi

szokásai biztató képet festenek, ugyanakkor a pénzügyi edukáció, a hosszú távú tervezés ösztönzése továbbra is kulcsfontosságú feladat.

3.7 A 18–30 éves fiatalok pénzügyi tudatosságának, megtakarítási szokásainak és pénzügyi döntéseinek elemzése nemek és iskolai végzettség szerint

Általánosságban véve megkérdezett fiatalok többsége közepesen tudatosnak tartja magát pénzügyileg, csak mintegy egynegyedük vallja magát nagyon tudatosnak, és egészen kevesen érzik úgy, hogy egyáltalán nem tudatosak a pénzügyekben. Emellett csupán a fiatalok ~15%-a készít rendszeresen havi költségvetést, míg közel felük soha nem tervez havi szinten előre – a többiek alkalmanként készítenek tervet. Pénzügyi célokkal a következő 5 évre a válaszadók körülbelül négyötöde rendelkezik, míg az ötödüknek nincsen semmilyen konkrét célja (ők jellemzően beírták, hogy „nincs” a kérdésre). Nemek szerinti különbségekre lebontva a következőket láthatjuk: A fiatal nők és férfiak önértékelése hasonló képet mutat – mindkét nem főleg közepes tudatosságúnak tartja magát. Ugyanakkor a nők körében valamivel ritkább, hogy valaki egyáltalán nem tartja magát tudatosnak csak ~5%, szemben a férfiak ~10%-ával, és a férfiaknál hajszálnyival többen mondják, hogy nagyon tudatosak ~24% míg ez 23% a nőknél. Költségvetés-készítésben viszont már markánsabb a különbség, a nők majdnem kétszer akkora aránya készít rendszeresen havi pénzügyi tervet nagyjából 20% szemben a férfiak 10%-ával, és kevesebb nő nem tervez egyáltalán (42% szemben az 50%-kal). Emellett a pénzügyi célokkal való rendelkezés is gyakoribb a nőknél, a fiatal nők közel 85%-a megfogalmazott valamilyen pénzügyi célt a következő évekre (megtakarítás, lakás stb.), míg a férfiaknál ez az arány megközelítőleg 71%, tehát közel háromszor annyi férfinak nincs célja a férfiak ~29%-a míg a nők 15%-a nyilatkozott úgy, hogy nincs konkrét célja.

Iskolai végzettség szerinti különbségek tekintetében az adatok azt mutatják, hogy a magasabb végzettségű fiatalok tudatosabbnak érzik magukat pénzügyileg. Az egyetemet végzettek körében a legmagasabb azok aránya, akik nagyon tudatosnak tartják magukat (~39%), míg az érettségivel vagy szakmával rendelkezők körében ez ~18–20%, az általános iskolai végzettségűek pedig egyáltalán nem jelölték be ezt a kategóriát. Ugyanakkor a pénzügyi ismeretek iskolai oktatása terén nem érzékelünk nagy különbséget: minden csoportban sokan érzik úgy, hogy nem kaptak elegendő pénzügyi oktatást. Havi költségvetés rendszeres készítése leginkább a főiskolai és felnőttképzésben részt vett fiatalokra jellemző (körükben ~25% tervez rendszeresen), míg a szakiskolát végzetteknél a legalacsonyabb (csupán ~9%). A középiskolát végzettek, a főiskolások és a felnőttképzésben résztvevők mintegy fele soha nem készít havi tervet, ezzel szemben az egyetemet végzetteknél ez az arány kicsit alacsonyabb (~44%).

Érdekesség, hogy az általános iskolai végzettségű csekély számú válaszadó közül senki sem tervez rendszeresen, de többségük legalább alkalmanként készít költségvetést. Konkrét pénzügyi célokkal szinte minden egyetemet végzett fiatal rendelkezik (100%), ezzel szemben a legalacsonyabb végzettségűek nagy része egyáltalán nem tervez előre, az általános iskolát végzettek megközelítőleg 67%-ának nincs célja, a felnőttképzésűek 38%-ának sincs. A közép- és szakiskolai végzettségűek mintegy negyede céltalan, míg a főiskolát végzetteknek csak 19%-a nem tervez előre. Mindent egybevetve elmondható, hogy minél magasabb a végzettségi szint, annál tudatosabb tervezés jellemzi a fiatalokat (több cél, rendszeresebb tervezés). Hitelek, vagy adósságok megléte (kölsönfelvételi szokások) Általános trend: A 18–30 éves fiatalok jelentős része nem vett még fel adósságot, vagy csak alkalmanként (esetleg egyszer-egyszer) tette ezt. Rendszeres hitelfelvétel rendkívül ritka a körükben (mindössze 1 fő jelezte, hogy rendszeresen él hitellel). A válaszadók nagyjából 60%-a soha nem vett fel kölcsönt, ~38%-uk alkalmanként már fordult hitelhez, és mindössze ~1% mondta, hogy rendszeresen eladósodik. Az egyes végzettségi csoportokban mekkora hányad vett már igénybe valamilyen hitelt. Jól látható, hogy a kevésbé iskolázott fiatalok körében magasabb a hitelfelvétel aránya, míg az egyetemet végzetteknél a legalacsonyabb. Az adatok alapján a férfiak hajlamosabbak az adósságfelvételre, mint a nők: a fiatal férfiaknak közel 45%-a vett már fel hitelt vagy kölcsönt (legalább alkalmanként), szemben a nők 35%-ával, és rendszeres adósságfelvételt is csak férfi jelölt meg. Ennek megfelelően a nők körében gyakoribb a teljes adósságkerülés (a nők ~65%-a soha nem vett fel hitelt, míg a férfiaknál 55%). Az iskolai végzettség erősen összefügg a hitelfelvételi szokásokkal. A legmagasabb végzettségűek (egyetem) körében a legalacsonyabb azok aránya, akik valaha is eladósodtak: csupán ~28% vett fel hitelt, tehát közel tízből hét egyetemet végzett fiatal soha nem élt hitellelhetőséggel. Ezzel szemben az alacsonyabb végzettségű csoportokban sokkal gyakoribb a kölcsönhöz nyúlás: az általános iskolai végzettségűek kétharmada (67%) már vett fel hitelt, ahogy a felnőttképzésben részt vettek 62%-a is. A főiskolát végzettek több mint fele (~56%) rendelkezik hiteltapasztalattal. A középfokú végzettségűek közül a szakiskolások mintegy 38%-a, a gimnáziumot végzetteknek pedig ~31%-a vett fel legalább egyszer kölcsönt. Látható tehát, hogy az alacsonyabb iskolai végzettség általában nagyobb arányú eladósodással párosul – feltehetően anyagi kényszer vagy a pénzügyi ismeretek hiánya miatt ezek a fiatalok gyakrabban nyúlnak hitelhez. Ugyanez tükröződik a tervekben is: a hitel visszafizetése, mint pénzügyi cél főleg azoknál jelenik meg, akik korábban hitelt vettek fel. Például a szakiskolai és főiskolai végzettségűek körében említették néhányan (10% körüli arányban) célként az adósságok kifizetését, míg egyetemet végzettek közül senki sem jelölt meg ilyet (hiszen ők jellemzően nem is adósodtak el). Befektetési hajlandóság

(kockázatvállalás)Általános trend, hogy a fiatalok többsége óvatos a befektetéseknél és pénzügyi döntéseknél – a legtöbben csak kisebb kockázatot hajlandók vállalni. A válaszadók közel 60%-a nyilatkozott úgy, hogy legfeljebb kis kockázatú döntéseket hoz, míg majdnem egyharmaduk egyáltalán nem hajlandó kockáztatni anyagi téren. Csak egy szűk kisebbség, nagyjából 15% mondta azt, hogy vállal kockázatot a pénzügyi döntéseiben, ami a befektetési hajlandóságot jelzi. Emellett a fiatalok többsége ritkán hoz olyan pénzügyi döntést, mint egy hitelfelvétel vagy befektetés: ~44%-uk nagyon ritkán, 30%-uk alkalmanként dönt ilyenről, és mindössze ~8% nyilatkozott úgy, hogy rendszeresen foglalkozik hitellel vagy befektetéssel – tehát a korosztály aktivitása ezen a téren egyelőre alacsony.

Markáns eltérés figyelhető meg nemek között a kockázatvállalási hajlandóság területén. A férfiak kockázattűrése magasabbnak mondható, több mint egynegyedük (26%) nyitott a pénzügyi kockázatvállalásra (befektetésekre, merész döntésekre), míg a nőknek csupán közel 9%-a mondta, hogy hajlandó kockázatot vállalni. A nők többsége inkább kis kockázatot preferál, és körükben valamivel magasabb azok aránya is, akik egyáltalán nem vállalnak kockázatot ez az arány 27% nőknél míg 24% a férfiaknál. Összefoglalva, a fiatal férfiak magabiztosabbak a befektetések terén, míg a nők óvatosabban, konzervatívabban kezelik pénzügyeiket. Ez összhangban van azzal is, hogy a férfiak közül került ki az összes olyan válaszadó, aki rendszeresen hoz pénzügyi/befektetési döntéseket, míg a nők körében ez nem jellemző.

A befektetési hajlandóság terén is vannak eltérések a végzettség szerint, bár nem mindig lineáris a kapcsolat. Általánosságban elmondható, hogy minden végzettségi csoportban a fiatalok többsége a kisebb kockázatot preferálja, de a két véglet aránya eltér. A szakiskolai és felnőttképzésben részt vett fiatalok a leginkább kockázatkerülők: köztük szinte senki sem vállal nagyobb kockázatot (0–6% vállalna), és relatíve sokan nyilatkoztak úgy, hogy egyáltalán nem kockáztatnak (kb. 32–38% nem vállal kockázatot). Ezzel szemben a csak középiskolai érettségivel rendelkezők tűnnek a legbátrabbnak: negyedük (25%) hajlandó kockázatos döntéseket is hozni, bár még ebben a csoportban is a többség inkább óvatos. Az egyetemet végzettek és főiskolát végzettek többnyire a köztes utat választják: majdnem 40-50% közülük kis kockázattal él, és kb. 17-19% vállal nyíltan nagyobb kockázatot, míg hasonló arányuk (15-30%) teljesen kockázatkerülő. Megjegyzendő, hogy az általános iskolát végzettek kis mintája alapján ebben a csoportban sem vállalnak vakmerő döntéseket. Összességében a magasabb végzettségűek között kevesebben utasítják el teljesen a kockázatot, de a nagy kockázatot vállalók aránya nem nő egyértelműen a végzettséggel – a legmerészebbnek épp a középfokú végzettségű fiatalok bizonyultak ebben a felmérésben.

A felmérés nem kérdezett rá közvetlenül az impulzív vagy tervezett vásárlási hajlamra, de közvetett utalások vannak a fiatalok pénzkezelési szokásaiban. Az eredményekből kiderül, hogy sok fiatal nem tervez tudatosan előre a mindennapi költekezéseiben – hiszen, amint említettem, nagyjából 45%-uk soha nem készít havi költségvetést. Ugyanakkor a többség legalább alkalmanként figyel a pénzügyeire (pl. néha készít tervet, összehasonlítja termékeket), és csak egy kisebb részük az, aki mindig mindent előre megtervez. A vásárlási szokások tehát vegyesek: vannak teljesen spontánul költekezők és nagyon tudatos tervezők, de a legtöbben valahol a kettő között vannak (néha spontán, néha tervezett módon vásárolnak). Nemek szerinti különbségek: A jelek szerint a nők tudatosabban kezelik a mindennapi pénzügyeiket, mint a férfiak. Ezt támasztja alá, hogy a nők körében jóval magasabb a rendszeres költségvetés-készítők aránya, és kisebb hányadban költekeznek teljesen terv nélkül. Ez arra utal, hogy a nők körében jellemzőbb a vásárlások megtervezése (bevásárlólista, utánajárás stb.), míg a férfiaknál gyakoribb az ad-hoc jellegű spontán vásárlás. Ezt erősíti az is, hogy a pénzügyi termékek (pl. biztosítások, hitelek) összehasonlítása terén a nők 72%-a legalább időnként utánanéz a lehetőségeknek, szemben a férfiak 69%-ával – valamint a férfiak között valamivel többen vannak, akik egyáltalán nem hasonlítanak össze ajánlatokat. Összefoglalva, a fiatal nők megfontoltabban vásárolnak, többet spórolnak, terveznek, míg a férfiak hajlamosabbak spontán dönteni a pénz elköltéséről.

A tervezett vásárlás és pénzkezelés bizonyos elemei erősebben jelen vannak a magasabb végzettségű fiataloknál, bár nem minden mutató szerint. Általánosságban elmondható, hogy a felsőfokú végzettségűek valamivel tudatosabbak: például a főiskolát végzett fiatalok körében volt a legmagasabb azok aránya, akik mindig összehasonlítják a pénzügyi termékeket vagy ajánlatokat (38% mindig utána olvas, és csak ~19% nem teszi ezt soha). Az egyetemet végzettek körében is sokan (22%) mindig körültekintően választanak, bár érdekes módon közöttük viszonylag sokan vannak, akik egyáltalán nem terveznek ilyen téren (33% soha nem hasonlít össze ajánlatokat, talán mert magabiztosak vagy kevésbé szorúlnak rá). Ezzel szemben az érettségizettek fele soha nem készít havi költségvetést, ami jelzi, hogy körükben elterjedt a spontán pénzkezelés. A szakiskolai végzettségűekre jellemző lehet a rögtönzés: bár kevesen terveznek rendszeresen, többségük (53%) legalább alkalmanként figyel a pénzügyeire, ami arra utal, hogy inkább ad-hoc módon, szükség szerint reagálnak. Az általános iskolai végzettségű fiatalok mindegyike jelezte, hogy legalább néha megnézi, mire költ (100%-uk alkalmanként összehasonlítja termékeket, bár senki sem vallotta magát mindig tervezőnek) – azonban közülük ketten semmilyen pénzügyi célt nem tűztek ki, így valószínű, hogy rövid távon, egyik napról a másikra terveznek csupán. Összességében a magasabban iskolázott fiatalok közt nagyobb

arányban találunk következetes tervezőket, míg az alacsonyabb végzettségűek között több a spontán vásárló, aki ritkábban él tudatos pénzügyi tervezéssel. Jövőbeli pénzügyi tervek (lakás, vállalkozás stb.) Általánosságban mondható, hogy 18–30 évesek körében a leggyakoribb konkrét pénzügyi cél a lakásvásárlás. A válaszadók mintegy 26–27%-a említette, hogy a következő 5 évben szeretne saját ingatlant vásárolni vagy lakáshoz jutni. Szintén sokan – nagyjából minden ötödik fiatal – tervezi a megtakarításai növelését jelentősen. Néhányan (kb. 6-7%) elsődleges céljuknak az adósságok visszafizetését jelölték meg. Más konkrét tervek már kevésbé elterjedtek: például autóvásárlást csak pár fő (~4-5%) írt a céljai közé, és mindössze két válaszadó (~2%) említette a vállalkozás indítását, mint tervet. Összességében a fiatalok pénzügyi tervei a biztonságra és gyarapodásra koncentrálnak – otthonteremtés, megtakarítás, adósságcsökkentés – míg a kockázatosabb vagy nagyobb kihívású tervek (vállalkozás) ritkák. Fontos megjegyezni azt is, hogy a felmérésben résztvevők ~22%-a nem rendelkezik konkrét pénzügyi tervvel a közeljövőre (ők deklarálták, hogy „nincs” ilyen céljuk). Nemek szerinti különbségekre bontva a jövőbeli tervek terén is vannak érdekes eltérések a férfiak és nők között. Lakásvásárlás mindkét nem fiataljai között a top célok között van: a férfiak ~31%-a és a nők ~26%-a említette, tehát a férfiaknál valamivel gyakoribb aspiráció a saját lakás megszerzése, de a különbség nem jelentős. Vállalkozás indítása viszont szinte kizárólag a férfiak tervei között szerepel – a válaszok alapján csak férfiak írták ezt (2 fő), míg a nők közül senki sem jelölte meg a vállalkozóvá válást a következő 5 évben. Ezzel szemben a megtakarítások növelése sokkal több nőt foglalkoztat: a fiatal nők közel 23%-a célul tűzte ki, hogy jelentősen többet takarít meg, szemben a férfiak mindössze ~12%-ával. Hasonló a helyzet az adósságok kifizetésével is. Bár összességében kevesen írták, a nők közül többen célozták ezt (5 nő) mint a férfiak közül (2 férfi) – ami összhangban lehet azzal, hogy a nők ritkábban vettek fel hitelt, de ha mégis szeretnének mihamarabb megszabadulni tőle. Autóvásárlás egyik nemnél sem volt gyakori cél (csak elvétve fordult elő: pl. fiatal nőknél pár esetben), ami arra utal, hogy ebben a korosztályban az autó kevésbé prioritás, fontosabb a lakás és a pénzügyi tartalék. Összefoglalva, a férfiak kissé ambiciózusabb, kockázatosabb célokat is megfogalmaznak (mint a vállalkozás), míg a nők inkább a biztonságot és stabilitást jelentő célokra koncentrálnak (megtakarítás, adósságkerülés), de mindkét nem számára kiemelkedően fontos a lakáscél.

A pénzügyi tervek jellegében markáns különbségek mutatkoznak a végzettségi csoportok között. Lakásvásárlást legnagyobb arányban a főiskolai végzettségű fiatalok terveznek: több mint 37% említette náluk ezt a célt. Hasonlóan magas (30% körüli) ez az arány a csak középiskolát végzettek között is. A szakiskolát végzettek és a felnőttképzésben részt vettek kb. egynegyede (25–27%) szeretne lakást venni. Ezzel szemben az egyetemet végzettek körében

jóval ritkább, csak 16,7% jelölte meg a lakáscél elérését öt éven belül. Ennek oka lehet, hogy az egyetemi diplomás fiatalok egy része még pályakezdő, vagy továbbtanulásban gondolkodik, így rövid távon kevésbé reális számukra az otthonteremtés, míg a főiskolát, vagy csak érettségit végzettek hamarabb munkába álltak, és előbb elérhetnek erre a pontra. A vállalkozás indítása egyik végzettségi csoportban sem népszerű, de egyedül a középiskolai és szakiskolai végzettségűek között akadt 1-1 fő, aki ezt megjelölte – a többiekénél senki, így ebben nincs számottevő különbség: mindenhol ritka. A megtakarítások növelése viszont az egyetemet végzettek körében kiemelkedően gyakori cél. Egyharmaduk (33%) tervez erre fókuszálni, jócskán meghaladva a többi csoport ~12–18%-os arányát. Valószínű, hogy a diplomás fiatalok a karrierjük elején a jövedelmük gyarapodásával elsőként pénzügyi tartalékot akarnak képezni. Befektetések növelése konkrétan csak elvétve (néhány fő) szerepelt, leginkább az egyetemet végzettek válaszaiban – ők rendelkezhetnek olyan pénzügyi ismeretekkel, amelyek a befektetések fontosságát mutatják. Az adósságok kifizetése, mint cél leginkább a szakiskolai és főiskolai végzettségűeknél merült fel (~10% körül): ahogy korábban láttuk, ezekben a csoportokban gyakoribb volt a hitelfelvétel, így érthetően szerepel célként a törlesztés. A felnőttképzésben részt vettek körében a tervek vegyesek. Válaszadók 63%-nak van valamilyen célja (többen lakáscél, néhányan megtakarítás), míg 37,5%-uk nem tervez semmit – ez utóbbi arány az egyik legmagasabb a csoportok között, jelzi, hogy sokan közülük bizonytalanok a jövőt illetően. Végül, az csak általános iskolát végzett fiatalok csoportjában szinte alig találunk konkrét pénzügyi tervet: közülük mindössze 1 fő jelölt meg valamilyen célt, a többiek (2 fő) nem terveznek előre öt éves távlatban. Ez összefügg azzal, hogy ők anyagilag és tudás szintjén is a legkevésbé felkészültek, így inkább a jelenre koncentrálnak. Összességében tehát minél magasabb a fiatalok iskolai végzettsége, annál inkább vannak jövőbe mutató pénzügyi terveik, és annál összetettebb, tudatosabb célokat fogalmaznak meg (lakás, befektetés stb.), míg az alacsonyabb végzettségűek között gyakoribb a cél nélküli vagy rövid távú szemlélet.

3.8 Értelmezés – következtetések, gyakorlati javaslatok, jövőbeni kutatási irányok

A kutatás eredményeinek értelmezésekor több fontos következtetés vonható le. Először is, a fiatalok pénzügyi magatartása kettősséget mutat. Egyrészt jelen van egy alapvető pénzügyi tudatosság és szándék a takarékoskodásra (a többség tisztában van a megtakarítás fontosságával, sokan meg is próbálnak félretenni, konkrét célokat megjelölve), másrészt viszont a megvalósítás sok esetben akadozik (rendszerTELenség, alacsony pénzügyi ismeretek, hiányzó tervezés formájában). E kettősség megnyilvánul például abban, hogy bár a fiatalok jelentős

része rendelkezik valamilyen megtakarítással, ezek a tartalékok gyakran nem elegendők, és a rendszeres, fegyelmezett megtakarítás csak egy kisebb csoport sajátja.

A fiatalok pénzügyi ismeretei fejlesztésre szorulnak. Az, hogy a válaszadók jelentős része felismeri a megtakarítás fontosságát, de mégsem alkalmaz következetes pénzügyi tervezést, arra utal, hogy szükség van a pénzügyi oktatás és támogatás erősítésére ebben a korosztályban. A fiatalok pénzügyi tudása és attitűdjei alapján néhány gyakorlati javaslat megfogalmazható. Már középiskolai szinten érdemes lenne hangsúlyosabban oktatni a mindennapi pénzügyi ismereteket (pl. megtakarítás, kamatos kamat, felelős hitelfelvétel). Ezt később felsőoktatásban vagy munkahelyi tréningeken is folytatni lehet. A válaszadók nyitottsága azt jelzi, hogy fogadókészek lennének ilyen ismeretekre. A kormányzati és civil programok (mint a Pénziránytű Alapítvány kezdeményezései) hatókörét bővíteni kellene, hogy minél több fiatalhoz eljusson a tudás.

A fiataloknak szóló pénzügyi termékek és kampányok révén ösztönözni lehetne a rendszeres megtakarítást, akár kis összegekben is. Például a bankok bevezethetnék "mikro-megtakarítás" funkciókat (minden kártyás fizetésnél felkerekíteni az összeget és a különbözetet félretenni), vagy a munkáltatók kínálhatnának megtakarítási programokat fiatal dolgozóiknak. A cél az lenne, hogy a spórolás automatizmussá váljon. A mi adataink szerint sokan alkalomszerűen tesznek félre – nekik segítség lehetne az automatizálás és a pénzügyi tervek egyszerűsített eszközei. Mivel a fiatalok nagy része anyagilag sérülékeny, fontos tudatosítani bennük a vésztartalék (3-6 havi megélhetésre elegendő összeg) jelentőségét. Ennek érdekében a bankok, biztosítók kommunikálhatnának célzottan a fiatal ügyfelek felé, illetve az állam is indíthatna programot a fiatalok megtakarításainak támogatására (pl. valamilyen kedvezményes "start megtakarítás" program 18–30 éveseknek). Gyakorlati javaslat, hogy a fiatalok már első munkahelyükön kezdjenek el egy kisebb összeget rendszeresen tartalékolni – ezt akár a HR-osztályokon keresztül is népszerűsíteni lehet.

Bár a fiatalok otthonosan mozognak a digitális banki szolgáltatásokban, a speciális pénzügyi tervező és befektetési alkalmazásokat kevesen használják. Javasolt ezen appok fejlesztése és népszerűsítése kifejezetten a fiatal korosztály igényeire szabva (gamifikált funkciók, egyszerű nyelvezet, kis összegű befektetési lehetőségek). A fintech szektor ebben partner lehet – olyan innovatív megoldásokkal, amelyek élményszerűvé teszik a pénzügyi tervezést (például kihívások, megtakarítási versenyek barátok között). A kutatásomban is látszik, hogy akik használnak ilyen eszközöket, azok pénzügyeiket jobban átlátják, tehát érdemes a többieket is bevonni. Mivel a fiatalok heterogén csoportot alkotnak, a "mindenkire egyformán érvényes" üzenetek helyett személyre szabott tanácsadásra lenne szükség. A

pályakezdő egyetemista más kihívásokkal néz szembe (pl. diákhitel törlesztése, első munkahely), mint egy 30 éves családalapítás előtt álló fiatal felnőtt. A bankok és pénzügyi tanácsadók kínálhatnának speciális, élethelyzetre szabott konzultációt fiatal ügyfeleiknek – például pénzügyi tervezés 20 évesen, lakásvásárlási hiteltanácsadás 30 körül stb. Ez segítene abban, hogy mindenki a számára releváns ismereteket kapja meg időben.

A fenti javaslatok megvalósítása hozzájárulhat ahhoz, hogy a fiatalok anyagi szempontból felkészültebben vágjanak neki a felnőtt élet kihívásainak. Kutatásom rámutatott, hogy sok fiatal szeretne is tenni anyagi jólétéért – a társadalomnak és a pénzügyi szektornak az a feladata, hogy ehhez megadja a megfelelő támogatást és eszközöket.

A kapott eredmények rámutattak arra, hogy a fiatalok pénzügyi tudatossága területén számos további kutatási lehetőség kínálkozik. A jövőbeni vizsgálatok során érdemes lenne nagyobb mintanagyság alkalmazásával, reprezentatív módon felmérni a 18–30 éves korosztály pénzügyi attitűdjeit és magatartásformáit annak érdekében, hogy még pontosabb és általánosíthatóbb következtetések szülessenek. Célszerű lenne a longitudinális kutatások irányába is elmozdulni, amelyek lehetővé tennék a fiatalok pénzügyi tudatosságának időbeli változásának és fejlődésének nyomon követését. Különösen értékes lenne annak vizsgálata, hogy a gazdasági környezet változásai, például egy válsághelyzet vagy az inflációs folyamatok, milyen hatással vannak a fiatalok pénzügyi döntéseire és megtakarítási magatartására. A további kutatások során indokolt lenne a pénzügyi döntések pszichológiai és szociológiai hátterének mélyebb feltárása is. Érdemes lenne vizsgálni a pénzügyi önbizalom, a kockázatvállalási hajlandóság, valamint az impulzív vásárlási szokások összefüggéseit a pénzügyi tudatossággal. Emellett jelentős kutatási potenciált rejt a digitális pénzügyi edukáció szerepének vizsgálata, különösen annak fényében, hogy a fiatalok egyre nagyobb arányban online platformokon keresztül tájékozódnak pénzügyi kérdésekben. További jövőbeni irányként megfontolandó a pénzügyi tudatosság fejlesztését célzó oktatási programok hatékonyságának értékelése is. Vizsgálható lenne, hogy milyen módszerekkel érhető el tartósabb eredmények a pénzügyi ismeretek és készségek fejlesztésében, valamint, hogy milyen életkorban és milyen formában érdemes a pénzügyi edukációt megkezdeni. Végül érdemes lenne a jövőbeni kutatásokba a nemzetközi összehasonlítást is bevonni annak érdekében, hogy megismerhetővé váljanak más országok fiataljainak pénzügyi tudatossági szintjei és szokásai, valamint, hogy az eredmények segítségével adaptálhatóak legyenek a sikeres nemzetközi jó gyakorlatok a magyarországi viszonyok közé.

4. ÖSSZEGZÉS

A dolgozat célja a 18–30 éves korosztály pénzügyi tudatosságának, megtakarítási szokásainak és pénzügyi döntési mechanizmusainak részletes feltárása volt a magyarországi sajátosságok figyelembevételével. A téma aktualitását az adja, hogy a mai gazdasági környezetben, amelyet a magas infláció, a lakhatási költségek emelkedése és a globális gazdasági bizonytalanságok jellemeznek, a fiatal generáció számára elengedhetetlen a pénzügyi tudatosság és a hosszú távú anyagi stabilitás megteremtése.

Az elméleti háttér feldolgozása során részletesen bemutattam a pénzügyi kultúra, a pénzügyi műveltség és a pénzügyi tudatosság fogalmi kereteit, külön kiemelve ezek összefüggéseit és eltéréseit. Elemeztem azokat a főbb tényezőket, amelyek hatással vannak az egyének pénzügyi döntéseire, így a családi szocializációt, az oktatási háttér jelentőségét, a digitális világ szerepét, valamint a makrogazdasági és társadalmi környezet befolyását is. A szakirodalmi áttekintés során több meghatározó nemzetközi és hazai kutatási eredményt vettem alapul annak érdekében, hogy a pénzügyi tudatosság komplex és többdimenziós természetét átfogóan bemutassam.

Empirikus kutatásom során kvantitatív módszert alkalmaztam, amely online kérdőív formájában valósult meg. A felmérés 113 fő, 18–30 év közötti fiatal részvételével zajlott. A minta korlátozott elemszáma miatt a kapott eredmények általánosíthatóságát óvatosan kellett kezelni. Ennek megfelelően a kutatás során a saját eredményeimet összevetettem országos szintű felmérések adataival, különös tekintettel a Magyar Nemzeti Bank, a Pénziránytű Alapítvány és más releváns kutatások eredményeire. Ez lehetővé tette a mintám eredményeinek kontextusba helyezését, valamint annak vizsgálatát, hogy milyen mértékben tükrözik az országos tendenciákat vagy térnek el azoktól.

Az adatelemzés során számos összefüggést vizsgáltam meg a demográfiai jellemzők és a pénzügyi magatartás között. Az eredmények alapján megállapítható, hogy az életkor előrehaladtával növekszik a pénzügyi tudatosság és a rendszeres pénzügyi tervezés gyakorlata. A fiatalabb korcsoportokban a költségvetés-készítés és a tudatos megtakarítás aránya alacsonyabb, míg a 26–30 évesek körében már magasabb fokú pénzügyi tudatosság mutatható ki. A nemek közötti eltérések is kimutathatók voltak, elsősorban a pénzügyi önbizalom és a pénzügyi döntésekben való magabiztosság terén. A férfiak valamivel magabiztosabbnak mutatkoztak a pénzügyi döntések meghozatalában, míg a nők körében erősebb volt a megtakarítási hajlandóság és a pénzügyi kockázatkerülés.

A vizsgálat rávilágított arra is, hogy az iskolai végzettség jelentős szerepet játszik a pénzügyi tudatosság szintjének alakulásában. A magasabb iskolai végzettséggel rendelkező fiatalok körében tudatosabb pénzügyi tervezés és magasabb szintű pénzügyi ismeretek voltak tapasztalhatók. Ezzel szemben az alacsonyabb végzettségű csoportokban nagyobb volt az információhiány, a spontán pénzügyi döntések aránya és a pénzügyi bizonytalanság. A pénzügyi ismeretek forrásainak vizsgálata során megállapítható volt, hogy bár a család továbbra is meghatározó szerepet tölt be, a digitális információforrások szerepe folyamatosan növekszik. A közösségi médiából, online tanfolyamokból és fintech alkalmazásokból származó ismeretek ugyanakkor vegyes megbízhatóságot mutatnak, amely kiemeli a kritikus gondolkodás és a pénzügyi információk hiteles forrásból való megszerzésének fontosságát.

Összességében a kutatás eredményei megerősítik azt a tendenciát, hogy a fiatalok körében nő az érdeklődés a pénzügyi tudatosság iránt, ugyanakkor számos fejlesztendő terület is azonosítható. A rendszeres pénzügyi tervezés gyakorlata nem vált általánossá, a költségvetés-készítés és a megtakarítási szokások között jelentős különbségek tapasztalhatók a háttérváltozók mentén. A fiatalok pénzügyi önállóságának erősítéséhez elengedhetetlen lenne a pénzügyi edukáció formális és informális kereteinek bővítése, valamint a gyakorlati pénzügyi készségek fejlesztése már a középiskolai oktatás szintjén is.

A kutatás során feltárt összefüggések és eredmények alapján javasolható a pénzügyi edukációs programok kiterjesztése, az egyéni pénzügyi tervezési kompetenciák fejlesztése, valamint a digitális pénzügyi tájékozódási képességek megerősítése. Fontos lenne ösztönözni a fiatalok kritikus információértékelési készségeinek fejlődését, hogy képesek legyenek megkülönböztetni a hiteles és megbízható forrásokat az online térben elérhető információk között. Emellett érdemes lenne támogatni azokat a kezdeményezéseket, amelyek elősegítik a hosszú távú pénzügyi célok tudatos megfogalmazását és az ehhez szükséges eszközök elsajátítását.

A kis elemszámú mintavétel természetesen korlátozza a kutatás általánosíthatóságát, ugyanakkor a kapott eredmények értékes iránymutatást nyújtanak a fiatalok pénzügyi tudatosságának aktuális helyzetéről, valamint hozzájárulnak a jövőbeni pénzügyi edukációs stratégiák megalapozásához. A további kutatások során érdemes lenne nagyobb mintán, reprezentatív adatgyűjtés mellett mélyebben feltárni a fiatalok pénzügyi szokásainak és tudatosságának változását, különösen a gazdasági környezet dinamikus átalakulásának tükrében.

A fiatalok pénzügyi tudatosságának növelése hosszú távon nemcsak az egyéni anyagi biztonság megteremtéséhez járulhat hozzá, hanem a társadalmi szintű gazdasági stabilitás és

fenntarthatóság alapvető feltétele is. A jövőben ezért különösen fontos lesz, hogy a fiatal generációk olyan pénzügyi ismeretekkel és készségekkel rendelkezzenek, amelyek lehetővé teszik számukra a tudatos, felelős és fenntartható pénzügyi döntések meghozatalát.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Folyóiratcikk:

1. Atkinson, A., Messy F. (2012): Measuring Financial Literacy: Results of the OECD / International Network on Financial Education (INFE) Pilot Study. OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions No. 15.
2. Bács, Z., Fenyves, V. (2023). A pénzügyi kultúra és tudatosság jelentősége a lakosság körében: Kutatási eredmények és fejlesztési lehetőségek. *Economica*, 11(1), 26–41. Debreceni Egyetem
3. Fodor, M., Gubik, A. S. (2023). Pénzügyi tudatosság és attitűdök vizsgálata a fiatalok körében. *Doktorandusz Fórum – Széchenyi István Egyetem*, 9, 45–58.
4. Hergár, P., Kovács, L., Németh, E. (2023). Pénzügyi tudatosság Magyarországon: Helyzetkép és fejlesztési lehetőségek. *Hitelintézeti Szemle*, 23(1), 5–32. Magyar Nemzeti Bank
5. Hung, A., Parker, A. M., Yoong, J. (2009): Defining and Measuring Financial Literacy. RAND Working Paper Series WR-708
6. Kovács, T., Szóka, K. (2020). A pénzügyi tudatosság és a pénzügyi tervezés jelentősége. *Soproni Egyetem Konferenciakötet* (pp. 104–112).
7. Lusardi, A. és Mitchell, O. S. (2014). *The Economic Importance of Financial Literacy: Theory and Evidence. Journal of Economic Literature*, 52(1), 5–44.
8. Lusardi, A., Mitchell, O. S. (2014). The Economic Importance of Financial Literacy: Theory and Evidence. *Journal of Economic Literature*, 52(1), 5-44.
9. Nagy L. (2019). Gondolatok a pénzügyi kultúra társadalmi jelentőségéről. *Forum Társadalomtudományi Szemle*
10. OECD (2014). PISA 2012 Results: Students and Money – Financial Literacy Skills for the 21st Century (Volume VI). OECD Publishing
11. OECD (2018). OECD/INFE toolkit for measuring Financial literacy and Financial Inclusion, OECD Publishing, Paris
12. Pénzügyi Szemle (2022) ‘A pénzügyi kultúra – mi is ez valójában?’
13. Polgári Szemle. (2018). A digitális pénzügyi tudatosság szerepe és jelentősége 1-3.szám

14. Remund, D. L. (2010): Financial Literacy Explicated: The Case for a Clearer Definition in an Increasingly Complex Economy. *Journal of Consumer Affairs*, 44(2), 276–295.

Tanulmány:

1. Csorba, L. (2020). Pénzügyi tudatosság és megtakarítási szokások vizsgálata. Budapesti Corvinus Egyetem, Gazdálkodástudományi Kar.
2. Kálmán B. M. (2022). Pénzügyi kultúra és megtakarítási döntések: A pénzügyi ismeretek és attitűdök szerepe a megtakarítási hajlandóságban (Doktori értekezés). Budapesti Corvinus Egyetem
3. Zsótér, B., Németh, E., & Luksander, A. (2017). A pénzügyi kultúra és a pénzügyi attitűdök változása az OECD kutatásainak tükrében. Corvinus Egyetem

Internetes forrás:

1. Állami Számvevőszék (2021). Felsőoktatásban tanulók pénzügyi kultúrája kutatás
Elérhető: https://www.asz.hu/dokumentumok/felsooktatasi_penzugyikultura_20210311.pdf
Letöltés időpontja: 2025.04.04.
2. CIB Bank (2025). *Lakossági megtakarítási szokások felmérése*. Budapest: CIB Bank
Elérhető: <https://www.cib.hu/system/files/server?file=/Sajtoszoba/cib-lakossagi-megtakaritasi-szokasok-2025.pdf>
Letöltés időpontja: 2025.04.04.
3. GKI Gazdaságkutató Zrt. (2024). *A fiatalok vállalkozási hajlandósága Magyarországon*. Budapest: GKI.
Elérhető: <https://www.gki.hu/language/hu/2024/04/fiatal-vallalkozok-felmeres/>
Letöltés időpontja: 2025.04.04.
4. HVG (2025). *Kiderült, mennyi pénz van a fiatalok zsebében – könnyű összeszámolni*.
Elérhető: https://hvg.hu/gazdasag/20250321_kh-bank-felmeres-fiatal-megtakaritas
Letöltés időpontja: 2025.04.03.
5. Index (2023). *Az OTP Bank ifjúsági pénzügyi tudatossági felmérése*.
Elérhető: <https://index.hu/gazdasag/2023/10/31/penz-fiatalok-penzugy-penzugyi-tudatossag-otp-bank/>
Letöltés időpontja: 2025.04.04.

6. K&H Bank (2025). *K&H ifjúsági index – a 19–29 évesek pénzügyi helyzete és várakozásai*. Budapest: K&H Bank.
Elérhető: <https://www.kh.hu/csoport/sajto/-/sajtohir/100-ezer-forint-alatt-vagy-2-millio-felett>
Letöltés időpontja: 2025.04.04.
7. K&H Bank (2025). *Mit mutat a fiatalok pénztárcája?*
Elérhető: <https://www.kh.hu/csoport/sajto/-/sajtohir/mit-mutat-a-fiatalok-penztarcaja>
Letöltés időpontja: 2025.04.03.
8. Kézdi, G. és Willis, R. J. (2008) Household stock market beliefs and learning. NBER Working Paper No. 14788. National Bureau of Economic Research.
Elérhető: <https://www.nber.org/papers/w14788>
Letöltés időpontja: 2025.04.02.
9. Kormány (2017): Pénzügyi Tudatosság Fejlesztésének Stratégiája.
Elérhető: <https://20152019.kormany.hu/download/c/85/51000/P%C3%A9nz%C3%BCgyi%20tudatoss%C3%A1g%20strat%C3%A9gia.pdf>
Letöltés időpontja: 2025.03.20.
10. Magyar Nemzeti Bank (2024). *Lakossági megtakarítási felmérés – 2024. II. negyedév*.
Elérhető: <https://www.mnb.hu/letoltes/lakossagi-megtakaritasi-felmeres-2024-q2.pdf>
Letöltés időpontja: 2025.04.03.
11. Magyar Nemzeti Bank. (2020). A pénzügyi tudatosság fejlesztése segíti a családok anyagi biztonságát is
Elérhető: <https://www.mnb.hu/sajtoszoba/sajtokozlomenyek/2020-evi-sajtokozlomenyek/a-penzugyi-tudatossag-fejlesztese-segiti-a-csaladok-anyagi-biztonsagat-is>
Letöltés időpontja: 2025.03.18.
12. Megtakarítás gyerekeknek. (é.n.). Pénzügyi tudatosságra nevelés
Elérhető: <https://megtakaritasgyerekeknek.hu/penzugyi-tudatossagra-neveles/>
Letöltés időpontja: 2025.03.10.
13. MNB (2008). Együttműködési megállapodás a pénzügyi kultúra fejlesztéséről (MNB és PSZÁF), 2012. Budapest, MNB, PSZÁF
Elérhető: <https://www.mnb.hu/letoltes/0415mnbpszafmegallpodas-penzugyi-kultura-fejlesztte.pdf>

Letöltés időpontja: 2025.03.20

14. OECD (2023). Pénzügyi műveltségi felmérés Magyarországon.

Elérhető: <https://www.oecd.org/finance/financial-education/financial-literacy-survey-hungary-2023.htm>

Letöltés időpontja: 2025.04.04.

15. OTP Bank (2023). Fiatalok pénzügyi szokásai – OTP Bank felmérés.

Elérhető: <https://www.otpbank.hu/portal/hu/rolunk/sajtoszoba/sajtokozlemenyek/2023/fiatalok-penzugyi-szokasai>

Letöltés időpontja: 2025.04.04.

16. Pénziránytű Alapítvány. (2023). A magyarok pénzügyi tudása nemzetközi élbolyban van, ám meg kell tanulnunk a gyakorlatban alkalmazni azt.

Elérhető: <https://penziranytu.hu/magyarok-penzugyi-tudasa-nemzetkozi-elbolyban-van-am-meg-kell-tanulnunk-gyakorlatban-alkalmazni-az>

Letöltés időpontja: 2025.03.20.

17. Telex (2024). *Hol a pénz? Sokat vagy keveset takarítanak meg a magyarok?*

Elérhető: <https://telex.hu/neverték/2024/10/20/hol-a-penz-sokat-vagy-keveset-takaritanak-meg-a-magyarok-fogyasztas-megtakaritas-szegenyseg>

Letöltés időpontja: 2025.04.03.

18. Telex (2024). Mennyit takarítanak meg a magyarok?

Elérhető: <https://telex.hu/neverték/2024/10/20/hol-a-penz-sokat-vagy-keveset-takaritanak-meg-a-magyarok-fogyasztas-megtakaritas-szegenyseg>

Letöltés időpontja: 2025.04.04.

Kérdőív:

1. Kérdőív elérhető:

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSemdI_N7ZbXedXl1zIrYfl8EuQ2j2Q-lgLS9HxOT8rybfXxhw/viewform?usp=header

2. Google kérdőív válaszok elérhetőek:

<https://docs.google.com/spreadsheets/d/1YSDklwyeZrNSTrSMWbfZgouTuapNdKsEI kDLgLDKyAo/edit?usp=sharing>

NYILATKOZAT

Alulírott Török Hanna Krisztina büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom, hogy a szakdolgozatomban foglalt tények és adatok a valóságnak megfelelnek, és az abban leírtak a saját, önálló munkám eredményei.

A szakdolgozatban felhasznált adatokat a szerzői jogvédelem figyelembevételével alkalmaztam.

Ezen szakdolgozat semmilyen része nem került felhasználásra korábban oktatási intézmény más képzésén diplomaszerzés során.

Tudomásul veszem, hogy a szakdolgozatomat az intézmény plágiumellenőrzésnek veti alá.

Budapest, 2025. év 05. hónap 05. nap

.....
hallgató aláírása